

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Narcis Tomášek

Reorganizace, jakožto způsob řešení úpadku a jeho komparace
s úpravou ve Velké Británii a USA

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Reorganizace, jakožto způsob řešení úpadku a jeho komparace s úpravou ve Velké Británii a USA*“ vypracoval samostatně a citoval jsem veškeré použité zdroje.

V Olomouci dne 30.11.2015

.....

Narcis Tomášek

Použité zkratky

o.s.ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění všech pozdějších předpisů
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
IZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění všech pozdějších předpisů
ZKV	Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání ve stavu k 30.6.2007
USBC	Title 11 of the Code of Laws of the United States of America
Chapter 11	Chapter 11 of Title 11 of the Code of Laws of the United States of America
IA	Insolvency Act 1986
IR	Insolvency Rules 1986

1. Úvodní kapitola	1
2. Reorganizace a její zákonné vymezení v komparovaných úpravách.....	4
2.1. Česká právní úprava	4
2.2. Americká právní úprava.....	5
2.3. Britská právní úprava.....	5
3. Pojem a význam reorganizace	9
3.1. Pojem a význam reorganizace v české úpravě	9
3.1. Pojem a význam reorganizace v americké úpravě	10
3.2. Pojem a význam reorganizace v britské úpravě	11
4. Přípustnost reorganizace.....	15
4.1. Česká úprava přípustnosti reorganizace	15
4.2. Americká právní úprava přípustnosti reorganizace.....	17
4.3. Britská právní úprava přípustnosti reorganizace.....	21
5. Započetí reorganizace	24
5.1. Započetí reorganizace v české právní úpravě.....	24
5.1.1. Konsenzuální reorganizace.....	25
5.1.2. Nekonsenzuální reorganizace.....	25
5.2. Započetí reorganizace v americké úpravě.....	26
5.2.1. Konsenzuální reorganizace v americké úpravě	27
5.3. Započetí řízení v britské právní úpravě.	28
5.3.1. Konsenzuální reorganizace v britské úpravě.....	29
6. Dispoziční oprávnění k majetkové podstatě	32
6.1. Česká úprava dispozičního oprávnění	32
6.1.1. Fáze do povolení reorganizace.....	32
6.1.2. Fáze po povolení reorganizace.....	33
6.2. Americká úprava dispozičního oprávnění	35
6.3. Britská úprava dispozičního oprávnění	39
7. Tvorba a schválení reorganizačního plánu	42
7.1. Tvorba reorganizačního plánu v české úpravě	42
7.2. Schválení reorganizačního plánu v české úpravě	44
7.3. Tvorba reorganizačního plánu v americké úpravě	47
7.4. Schválení reorganizačního plánu v americké úpravě.....	49
7.5. Tvorba reorganizačního plánu v britské úpravě	51
7.6. Schválení reorganizačního plánu v britské úpravě	53
8. Skončení reorganizace	54
8.1. Skončení reorganizace v české úpravě	54

8.2.	Skončení reorganizace v americké úpravě.....	55
8.3.	Skončení reorganizace v britské úpravě.....	56
9.	Závěr.....	59
10.	Bibliografie.....	62
10.1.	Monografie.....	62
10.2.	Odborné články.....	63
10.3.	Internetové zdroje.....	63
10.4.	Judikatura.....	64
10.4.1.	Judikatura českých soudů.....	64
10.4.2.	Judikatura amerických soudů.....	65
10.4.3.	Judikatura britských soudů.....	65
10.5.	Důvodové zprávy.....	65
11.	Abstrakt a seznam klíčových slov.....	66
12.	Abstract and key words.....	66

1. Úvodní kapitola

S insolvenčním právem jsem se poprvé setkal hned z počátku mého studia a fascinován jsem jím byl hlavně z důvodu, že se jedná o právní disciplínu, u které je znatelné, že sleduje čistě ekonomické cíle. Vůbec kombinace práva a ekonomie hodnotím jako důležitý faktor, jenž dle mého názoru nyní formuje trh s právními službami orientovanými na korporátní klientelu. Tedy jakýsi trend, který v západních zemích je již dostatečně rozvinutý, kdežto v ČR existuje velice omezený trh se subjekty, které poskytují právní služby s ekonomickým přesahem.

Jeví se pak logické, že s ohledem na výše uvedené jsem si vybral pro komparaci této práce právě sanační způsob řešení úpadku ve formě reorganizace. Důvodem proč jsem úpravu komparoval s úpravou v USA je to, že česká právní úprava byla inspirována z velké části úpravou v USA.¹ Úpravu ve Velké Británii jsem si zvolil jako protiváhu oproti úpravě v USA z důvodu rozlišnosti úprav v rámci jednoho systému angloamerického systému práva. Dle mého názoru bych pouhou komparací s úpravou v USA nemohl řádně zhodnotit model nastavení reorganizace samotné, neboť jsou tyto dvě úpravy podobné, kdežto model nastavení této úpravy ve Velké Británii je odlišný, zvláště pak v otázkách dispozičního oprávnění a o celkové podobě reorganizačního plánu.

Jelikož se jedná o v celku mladou právní disciplínu v českém prostředí, není tedy udivující, že nebyla doposud tak hojně diskutována jako jiné právní disciplíny. To však neplatí pro úpravu zahraniční, kde je insolvenční právo, resp. reorganizace více etablována a samozřejmě má i delší historický vývoj. Jako nejdůležitější zdroj, jež mne dále navedl i na další publikace musím uvést publikaci JUDr. Tomáše Richtera LL.M, Ph.D.² Jedná se o první rozsáhlou publikaci, jež se zabývá funkčností IZ a detailně se věnuje i reorganizačnímu řízení. V americké úpravě se jedná hlavně o publikace Charlese Tabba³ a Thomase Jacksona⁴ a Elizabeth Warren⁵. V britské

¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb. s 216

² RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 472.

³ TABB, Charles. *The Law of Bankruptcy*. New York: Thomson Reuters/Foundation Press, 2009.

⁴ JACSKON, Thomas. *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*. Washington: Beard Books, 2001.

⁵ WARREN, Elizabeth. *Chapter 11: Reorganizing American Businesses: Essentials*. 1st edition. New York: Aspen Publishers, 2008.

úpravě mi byla velice nápomocná publikace Vanessy Finch⁶ a dále publikace Roy Gooda.⁷

Cílem této práce je tedy porovnání české úpravy reorganizace s úpravou v USA a ve Velké Británii a to pouze jen omezených institutů, které reorganizační řízení obsahuje. Konkrétní komparované body jsou uvedeny níže v této kapitole.

Práce je členěna do jednotlivých kapitol. Každá kapitola v sobě obsahuje přehled úpravy jak v české, ale i v americké a britské úpravě a následné zhodnocení těchto úprav. V kapitole č. 2 nalezneme základní právní prameny úpravy reorganizačního řízení a všech dalších institutů důležitých pro toto řízení. Kapitola č. 3 se zabývá vymezením pojmu reorganizace v jednotlivých úpravách a snaží se komparovat význam reorganizaci jaký jí je přiznáván v jednotlivých úpravách. Kapitola č. 4 se zabývá otázkou přípustnosti reorganizace. Je zde komparován přístup v jednotlivých úprav k této otázce, přičemž kapitola je úzce zaměřena na kvalitativní vstupní bránu do reorganizace a způsoby, jak se s nutností nastavit podmínky pro vstup do reorganizace vypořádaly komparované úpravy. Kapitola č. 5 se zabývá způsobem započetí reorganizace v jednotlivých úpravách obecně a následně jsem se v této kapitole zaměřil na pojetí konsenzuální reorganizace v jednotlivých úpravách. Kapitola 6 a 7 jsou dle mého názoru pro tuto práci stěžejní. Pojednávají o dispozičním oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou a možností omezení dispozičního oprávnění ze strany insolvenčního soudu nebo věřitelů. Kapitola č. 7 je zprvu zaměřena na zhodnocení úpravy z pohledu, která osoba je oprávněna sestavit reorganizační a následně se věnuje schválení reorganizačního plánu. V posledně zmíněných kapitolách je i hodnocena role insolvenčního správce ve vztahu k dispozičnímu oprávnění a tvorbě reorganizačního plánu. 8. kapitola se věnuje možným cestám, které vedou z reorganizačního řízení v jednotlivých úpravách.

S ohledem na skutečnost, že se jedná o komparační práci, byly použity metody zejména popisné a komparační.

Jako další výzkum v této oblasti si dovedu představit zhodnocení více institutů nacházejících se v reorganizačním řízení. Ve vztahu k britské úpravě si myslím, že by bylo velice zajímavé zhodnotit nastavení institutu CVA⁸ jako dalšího možného

⁶ FINCH, Vanessa. *Corporate insolvency law: perspectives and principles*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.

⁷ GOODE, Roy. *Principles of corporate law*. 3rd edition. London: Sweet & Maxwell. 2011.

⁸ Company voluntary arrangement

sanačního řešení úpadku v britské právní úpravě, který není tak formální jako reorganizace. Nicméně pro účel této práce jsem si zvolil pro komparaci s britskou úpravou institut reorganizace.⁹

⁹ Anglický pojem je Administration.

2. Reorganizace a její zákonné vymezení v komparovaných úpravách.

2.1. Česká právní úprava

Do českého právního řádu vstoupil institut reorganizace zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, který nahradil zákon č. 328/1991 Sb. o konkursu a vyrovnání. Posledně zmíněný zákon bylo nutné nahradit zákonem novým a to takovým, který by eliminoval jeho největší nedostatky a to jak v úpravě procesních otázek, tak v úpravě hmotněprávních otázek. V souvislosti s reorganizací se jedná zejména o nedostatečnou úpravu, která by účastníky insolvenčního řízení nutila preferovat spíše ozdravné způsoby řešení úpadku před způsobem likvidačním¹⁰. IZ vstoupil v platnost dne 1.1.2008.

Mezi další prameny úpravy jak reorganizace, tak samotného insolvenčního řízení patří níže uvedené právní předpisy.

Zákon č. 312/2006 o insolvenčních správcích

Dle ustanovení § 1 IS, lze konstatovat, že jeho působnost dopadá na řešení otázek vzniku práva vykonávat činnost insolvenčního správce, seznamu insolvenčních správců údajů od něj zapisovaných, členění seznamu, vedení seznamu a podmínky zápisu do něj. Dále tento předpis upravuje činnost hostujícího insolvenčního správce a dohled na činnosti insolvenčních správců a hostujících insolvenčních správců ze strany Ministerstva spravedlnosti ČR.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona

Nadepsaná vyhláška má význam pro reorganizační řízení zejména v ust. § 25, kde jsou upraveny náležitosti předkládaného reorganizačního plánu.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

Tato vyhláška určuje subsidiární způsob odměňování insolvenčního správce

¹⁰ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. vydání. Praha: Linde Praha, 2011. s. 591.

v průběhu reorganizace, neboť primárně vyšší odměnu insolvenčního správce schvaluje schůze věřitelů. Nestane-li se tak, řídí se výše odměny dle ust. 2 výše uvedené vyhlášky. Je však nutno konstatovat, že i soud není vázán touto tabulkou a odměnu insolvenčního správce může snížit.¹¹

Je nutné konstatovat, že se nejedná o celkový výčet právních předpisů dopadajících na danou problematiku. Důležitou roli z hlediska reorganizace hrají dále i jiné právní předpisy jako např. NOZ a ZOK.

2.2.Americká právní úprava

Americká úprava je v případě úpravy insolvenčního zákona poněkud odlišná z hlediska systematiky, neboť je inkorporována do rozsáhlého předpisu nazvaného jako United States Code. Ten v sobě obsahuje mimo jiné úpravy i hmotně právní úpravu insolvenčního práva, a to právě v titulu č. 11. Úprava insolvenčního práva je obsažena ve federálním zákonu zvaném Bankruptcy reform act of 1978. Tento zákon novelizuje federální zákon United States Code. Zmocnění k vydání tohoto federálního zákona plyne z Ústavy Spojených států amerických,¹² kde je uvedeno zmocnění Kongresu Spojených států amerických k úpravě, resp. k unifikaci insolvenčního práva na federální úrovni. Nejedná se o úpravu komplexní a existuje řada dalších zákonných předpisů upravujících tuto oblast. Nutno dodat, že americká zákonná úprava je více soustředěna do jednoho předpisu než např. úprava anglická nebo česká. Co se týče samotné úpravy reorganizačního řízení, tak ta je obsažena v Chapter 11.

Významným předpisem pro samotné insolvenční řízení je Federal Rules of Bankruptcy Procedure. Jedná se o předpis, jenž obsahuje úpravu procesních otázek případů iniciovaných dle Chapter 11. V české právní úpravě jsou tyto otázky upraveny v samotném IZ, případně se užije subsidiárně o.s.ř.

2.3.Britská právní úprava

„Právní řád Spojeného království se neřídí jediným ústavním dokumentem, nýbrž kombinací psaného práva, obyčejového práva a nepsaných zásad a zvyklostí. Hlavními prameny práva v Anglii a ve Walesu jsou zákony schválené parlamentem,

¹¹ EXPERTNÍ PRACOVNÍ SKUPINA PRO INSOLVEČNÍ PRÁVO. *Výkladové stanovisko č. 5 ze zasedání expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo.* [online]. justice.cz, 22. února 2011 [cit. 10.srpna 2014]. Dostupné na <http://insolvencni-zakon.justice.cz/downloads/Vykladove%20stanovisko%20c.%205_2011.pdf>.

¹² Originální název v angličtině zní United States Constituion

právo Evropského společenství, právní nařízení a jiné podzákoné právní předpisy a obyčejové právo vyvinuté ze soudních rozhodnutí. Hierarchie těchto pramenů je popsána níže. Objeví-li se mezi různými prameny práva kolize, je hlavním místem jejich řešení soud¹³.

Je skutečností, že právní úprava není na území celého Spojeného království Velké Británie a Severního Irska jednotná, avšak pro účely této práce se budu zabývat pouze úpravou platnou a účinnou v jurisdikcích Anglie a Walesu. Jednotlivé odchylky v jiných jurisdikcích nebudou v této práci zmiňovány.

Prvně bych pro přehlednost vymezil pojmosloví „Bankruptcy law“ a „Insolvency law“ v britském systému práva. Prvně zmiňované upravuje insolvenční fyzických osob, přičemž pojem „Insolvency law“ upravuje insolvenční právnických osob. Důvodem tohoto vymezení je prevence záměny s úpravou americkou, neboť v případě užití pojmu „Bankruptcy law“ v kontextu americké právní úpravy je myšlena úprava insolvenční jak fyzických tak právnických osob. V této práci se však věnuji úpadku podnikajících osob, jež jsou převážně právnické osoby, tedy v tomto případě „Insolvency law“.¹⁴

Úprava insolvenčního práva v souladu s výše uvedeným je obsažena v zákoně zvaném Insolvency Act 1986 z roku 1986. Otcem moderního pojetí insolvenčního práva ve Velké Británii lze označit Kennetha Russella Corcka. V roce 1977 byla ustanovena tzv. Corkova komise, jež měla za úkol zanalyzovat stav insolvenčního práva a svými závěry tak na pomoc nápravě. Jako výsledek se dostavil tzv. Corkova zpráva¹⁵ Corkova zpráva byla revoluční na poli úpravy insolvenčního práva a vyústila tak k přijetí právě zmíněného Insolvency Act 1986.¹⁶ Nejedná se o kodex, jež by obsahoval veškerou úpravu insolvenčního řízení a otázek s ním spojených. Z tohoto důvodu níže uvádím další předpisy, jež se k problematice vztahují.

Jedná se mimo Insolvency Act 1986 o níže uvedené právní předpisy.

Insolvency rules

Jedná se o zákon, který byl přijat v roce 1986 a vstoupil v platnost 29.12.1986. Upravuje procesní postup společností a fyzických osob v rámci insolvenčního řízení

¹³ EVROPSKÁ KOMISE. *Právní řád – Anglie a Wales*. [online]. ec.europa.eu, 5. května 2006 [cit. 2. května 2015]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_eng_cs.htm.

¹⁴ FLETCHER, Ian, *The law of Insolvency*. London: Sweet & Maxwell, 2009, s. 10

¹⁵ Anglický Final Report of the Insolvency review Committee

¹⁶ FLETCHER, Ian, *The law of Insolvency*. London: Sweet & Maxwell, 2009, s. 19.

v souladu s Insolvency Act. Lze tedy konstatovat, že se jedná o právní předpis procesně právního charakteru. Obdobnou úpravu nalezneme v českém právní prostředí jak v insolvenčním zákoně,¹⁷ tak v o.s.ř.

Insolvency practitioners regulations 1990

Jedná se o právní předpis, který upravuje institut a samotný výkon insolvenčního správce. Nad rámec IA upravuje i některé další práva a povinnosti insolvenčního správce při výkonu jeho funkce. Jako alternativu k tomuto předpisu v českém právním řádu lze označit zákon č. 312/206 Sb., o insolvenčních správcích.

Company directors disqualification Act 1986

Tento zákon upravuje samotnou problematiku diskvalifikace ředitele společnosti z variace různých důvodů. Je na místě uvést, že tato problematika v českém právním prostředí není upravena samostatným zákonem ale v rámci zákona ZOK. V tomto případě je ředitel označen pro člena statutárního orgánu dané společnosti.

Insolvent companies rules 1996

Tento právní předpis úzce souvisí s předpisem Company directors disqualification Act 1986. Jedná se o předpis, který upravuje proces hlášení jednání ředitelů společností v případě, že osoba, která hlášení podává má za to, že se tyto osoby dopustily jednání, které poškozuje nebo poškodilo společnost nebo její věřitele či společníky/akcionáře. V českém právním řádu obdobný předpis nenalezneme.

Insolvency code of ethics

Nejedná se o zákonný předpis, ale o předpis vydaný Insolvenčním výborem.¹⁸ Úprava si klade za účel pomoci insolvenčním správcům identifikovat možné ohrožení základních principů insolvenčního práva a výkonu činnosti insolvenčních správců a následně tyto hrozby vyhodnocovat a patřičně na ně reagovat.¹⁹ V české úpravě opět neexistuje obdobný předpis, už jenom z toho důvodu, že institut insolvenčního

¹⁷ Insolvenční zákon obsahuje jak úpravu hmotněprávní, tak úpravu procesněprávní. Více o vztahu o.s.ř. a IZ v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. listopadu 2011, sp. zn. 2 VSPH 1341/2011.

¹⁸ Anglický výraz zní Joint Insolvency Committee

¹⁹ THE INSOLVENCY SERVICE. *Insolvency Code of Ethics, SIPs and Guidance Papers*. [online]. gov.uk, leden 2012 [cit. 10. května 2015]. Dostupné na: <https://www.insolvencydirect.bis.gov.uk/technicalmanual/Ch49-60/Chapter%2055/part3/part_3.htm>

správce je zde v porovnání s ostatními právními řády mladý institut a neexistuje zde institucionalizovaný subjekt, jenž by sdružoval jednotlivé insolvenční správce, tak jak je tomu např. u advokátů.

Statements of insolvency practice

Opět musím konstatovat, že se nejedná o zákonný předpis ale o předpis vydaný Insolvenčním výborem. Insolvenční výbor vydává průběžně více těchto předpisů, které slouží ke zlepšení činnosti insolvenčních správců, tedy svojí povahou odpovídají spíše doporučením. Obdobu v českém právním řádě lze najít částečně Expertní pracovní skupinu pro insolvenční právo, která vydává poněkud podobné stanoviska, která mají jistě za účel zkvalitnění jak činnosti insolvenčních správců tak i do jisté míry insolvenčního řízení jako takového.

3. Pojem a význam reorganizace

3.1. Pojem a význam reorganizace v české úpravě

Dikce ust. § 316 IZ reorganizaci pojímá jako zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku (going concern), zajištěné opatřeními k ozdravení tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů. Jedná se tedy o jeden ze způsobů řešení úpadku²⁰ dlužníka, kde se preferuje ozdravný způsob řešení úpadku a prostřednictvím reorganizačního plánu dle ust. § 338 IZ dochází v reorganizačním řízení zejména k opatřením uvedeným v ust. § 341 IZ.

Výše uvedené ustanovení je nutné vnímat jako ustanovení obsahující demonstrativní výčet možných opatření, přičemž jediným limitujícím prvkem je hledisko přípustnosti daných opatření v právním řádu na základě jejich povahy.²¹ Zákodárce nijak neomezuje účastníky řízení, jak mají dosáhnout účelu reorganizace a jakými prostředky. Pouze jim dává právní rámec, ve kterém se jejich kroky musí pohybovat. Zákon se tedy v tomto směru nestane rigidním a lehce se přizpůsobí novým trendům financování společností a samotnému způsobu reorganizace.

„Reorganizace není ani tak způsobem řešení úpadku jako spíše způsobem, jak se na způsobu řešení úpadku dohodnout“²² Jedná se spíše o kvazikontrakt mezi dlužníkem a jeho hlavními věřiteli prostřednictvím reorganizačního plánu, jakým způsobem řešit nastalou situaci, kdy dlužník splňuje definiční znaky úpadku nebo hrozícího úpadku. Jinými slovy lze reorganizaci označit jako šachy, kde proti sobě stojí dlužník a věřitelé a hrají o dlužníkovi aktiva. Zákonná úprava reorganizace jednotlivým stranám poskytuje práva a povinnosti, které v procesu mohou uplatnit na obhajobu svých zájmů.²³

²⁰ IZ zná jako způsoby řešení úpadku reorganizaci, konkurz, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku.

²¹ Viz ust. § 341 odst. 2 IZ.

²² RICHTER: *Insolvenční...*, s. 378

²³ Inspirace pro tuto teorii byla nalezena v ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Řízený konkurs a reorganizace – proaktivní řešení úpadku podniku. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 9. s. 46

3.1.Pojem a význam reorganizace v americké úpravě

Chapter 11 je navržena tak, aby splnila cíl kdy: „zachová going concern hodnotu, což je zmaximalizovat hodnotu byznysu tak, aby více hodnoty mohlo být přerozděleno mezi věřitele. Vytvářením kolektivního systému se snižují náklady na administrativu a výdaje každého věřitele, který by jednal samostatně.“²⁴

Americká a česká úprava je v chápání pojmu reorganizace, resp. jeho významu velmi podobná. Oproti české úpravě však absentuje její legální vymezení. Lze tedy říci, že reorganizací se míní změna v závazcích dlužníka.²⁵ Důvodem zákonodárce pro legislativní zakotvení sanačního způsobu řešení úpadku byl ten samý jako u českého zákonodárce, tedy oproti likvidaci, jako způsobu řešení úpadku, restrukturalizovat finance dlužníka tak, aby mohl ve své činnosti dále pokračovat a zachovat pracovní místa, uspokojit své věřitele a generovat zisk pro své společníky/akcionáře.²⁶ Koncepční rozdíl mezi reorganizací a konkursem u obou úprav je skutečnost, že většina aktiv dlužníka je prodána jeho věřitelům na místo prodeje 3. osobám, tak jak se odehrává v konkursu. Reorganizační řízení je v zásadě proces, ve kterém je prodán věřitelům dlužníkům podnik jako going concern.²⁷ Jinými slovy aktiva dlužníka mají mnohem větší hodnotu pro věřitele než pro 3. osoby.

S tím úzce souvisí předpoklad, že daný dlužník, resp. jeho závod má going concern hodnotu. Otázka, zda dlužník má going concern hodnotu či nikoliv je pro reorganizační řízení kruciólní otázkou u obou úprav, neboť jen u dlužníků, jejichž činnost je hodnotnější živá než mrtvá,²⁸ čili že dlužník generuje přebytek finančních prostředků, je na místě přemýšlet, zda podpořením jeho chodu (ať už prostým schválením reorganizačního plánu nebo úvěrového financování) nemá pro věřitele, ale i pro zaměstnance pozitivní vliv na uspokojení jejich pohledávek.

Americká literatura²⁹ uvádí, že implementování možnosti reorganizace s sebou nese jistou kritiku, kterou lze aplikovat i na českou úpravu reorganizace. Jedním z důvodů ke kritice je, že reorganizace s sebou nese vysoké transakční náklady, které neodpovídají možným benefitům a dále, že sanační způsob řešení úpadku dlužníka

²⁴ WARREN: *Chapter*...,s. 12.

²⁵ WARREN: *Chapter*...,s. 4

²⁶ TABB: *Bankruptcy* ...,s. 707

²⁷ JACSKON, Thomas. *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*. Washington: Beard Books, 2001. s. 2011

²⁸ TABB: *Bankruptcy* ...,s. 707

²⁹ TABB: *Bankruptcy* ...,s. 708

všeobecně podporuje riskantní nebo neférové jednání podnikatelů.³⁰ Obě úpravy si jsou si vědomy výše uvedených problému a snaží se je řešit. Řešení těchto problému je u obou úprav odlišné.³¹

3.2. Pojem a význam reorganizace v britské úpravě

Je nutností vymezit základní pojmy, které užívá britský zákonodárce ve vztahu k úpravě reorganizace. Oproti shodným názvům u úpravy v USA a v české úpravě, britský zákonodárce užívá pro tento proces pojem „administrace“.³² Pro účely této práce bude tento proces u všech právních úprav nazýván jednotně pojmem „reorganizace“.

Je skutečností, že oproti české úpravě je úprava ve Veliké Británii v ohledu sanačního způsobu řešení úpadku vícekolejná. Proces reorganizace (administrace) není jediným sanačním způsobem řešení úpadku dlužníka. Vedle reorganizace, která má spíše podobu nuceného správcovství existuje formálně nenáročnější institut zvaný dobrovolná dohoda společnosti (dále jen jako CVA). Není předmětem této práce komparovat veškeré sanační formy řešení úpadku, ale pouze komparace reorganizace.

Reorganizace v britském pojetí je proces řízený ze strany insolvenčního soudu,³³ avšak britská právní úprava je motivována obdobnými zájmy jako u výše uvedených úprav. Britský zákonodárce se úpravou snaží docílit záchrany dlužníka jako going concern a snaží se zajistit většího uspokojení věřitelů, než v případě zvolení způsobu řešení úpadku konkursem.³⁴ Účel reorganizace je oproti české úpravě vymezen legálně a to v ust. § 3 IA Schedule B1, kde zákonodárce uvádí, že účelem reorganizace je:

- a) záchrana společnosti jako going concernu,
- b) dosažení lepšího výsledku pro dlužníkovy věřitele než v případě, kdyby dlužníkův úpadek byl prvotně řešen konkurzem,
- c) přerozdělení majetku zajištěným věřitelům.

³⁰ TABB: *Bankruptcy* ...,s. 708

³¹ Viz kapitola č. 4

³² Anglicky výraz je administration

³³ FINCH: *Corporate*..., s. 279

³⁴ WEISGARD: *Company*...,s. 248

Důvod proč britský zákonodárce vtělil účel reorganizace přímo do zákona a neponechal ho pouze akademickým debatám je skutečnost, že účel reorganizace hraje velkou roli v otázce přípustnosti reorganizace a v tvorbě reorganizačního plánu.³⁵

Úpravu základních účelu reorganizace přímo v zákonné podobě shledávám jako pozitivní. V české právní úpravě takové ustanovení nenalezneme, přestože zákon s pojmem „*účel reorganizace*“ přímo operuje³⁶. V praxi může dojít k výkladovým problémům, co je vlastně samotným účelem reorganizace? Otázka, která se zdá být *prima facie* elementární, avšak při hlubší analýze se takto jevit vůbec nemusí.

Problém může nastat např. při změně reorganizačního plánu dle ust. § 361 odst. 1 IZ. Toto ustanovení přímo podmiňuje samotnou změnu reorganizačního plánu podmínkou, že bude účel reorganizace lépe splnitelný. Výklad účelu musí, dle mého názoru, být dovozován právě z ust. § 316 odst. 1 IZ, kde lze dovodit, že účelem je (1) postupné uspokojování pohledávek věřitelů a (2) zachování provozu dlužníkovy podniku. Nejedná se ale o vyčerpávající definici účelu reorganizace. Další účely reorganizace se musí dovodit judikatorně, případně akademickými publikacemi.

Další otázka, která, dle mého názoru, může vyvstat v českém právním prostředí ve vztahu k účelům reorganizace, vznikne při aplikaci již zmíněného ust. 361 odst. 1 IZ. Otázkou je, jaké důkazní standardy se budou uplatňovat v případě prokazování, že v důsledku změny reorganizačního plánu je účel reorganizace lépe splnitelný. České soudy se prozatím touto otázkou nijak nezabývaly. V britské judikatuře již obdobné rozhodnutí existuje, které se nutno konstatovat nevztahuje ke změně reorganizačního plánu. Nicméně v daném případě³⁷ se soud zabýval otázkou, zda aplikovat klasické standardy pro prokazování v civilním řízení nebo standardy vyšší? Soudce Hoffmann J stanovil, že v případě prokazování splnění účelu reorganizace je na místě, aby tato skutečnost bylo standardem „*reálné vyhlídky*“,³⁸ tedy, že nastavil standard vyšší než v jiných civilních procesech. Je však nutné zmínit, že díky ust § 11 písm. b) IA Schedule B1 užilo z mého pohledu neurčitý právní pojem³⁹, který nutně musel být judikován, a tedy musel být nastaven odlišný standart než v případě ust. § 11 písm. a) IA Schedule B1. Je tedy skutečností, že česká právní úprava nijak neobsahuje výraz, který by implikoval vyšší standard v prokazování.

³⁵ Viz kapitoly č. 4 a 7

³⁶ Viz ust. § 329 odst. 4 IZ, ust. § 357 odst. 1 IZ nebo viz ust. § 361 odst. 1 IZ

³⁷ In re Harris Simons Construction Ltd, [1989] 1 WLR, Ch D

³⁸ Anglicky real prospect.

³⁹ Jedná se o výraz reasonable likely.

Nicméně jsem toho názoru že, lze aplikovat výše uvedené v českém právním prostředí, neboť při aplikaci klasických důkazních standardů v civilním řízení, by znamenala situace, kdy bude prokázáno, že změna reorganizačního plánu splní účel reorganizace lépe v poměru 50:50, že ano nebo také ne, dochází k znevážení celé reorganizace, neboť věřitelé a i dlužník se vystavují k nepřiměřenému riziku. Jsem toho názoru, že v tomto případě by se mělo postupovat obdobně, jako v britské právní úpravě a užít vyšší standard v prokazování.

Ve vztahu k cílům, které se snaží britská právní úprava naplnit svoji úpravou řešení finančních krize podniků, musím upozornit na dle mého názoru zásadní nedostatek české právní úpravy. Co dle mého názoru české právní úpravě v oblasti řešení finanční krizi podnikatelských subjektů chybí je úprava pro neformální restrukturalizaci bez přítomnosti samotného insolvenčního řízení. Zejména za situace, kdy se v poslední době ukázalo, že neformální řešení finanční krize podniku, může skýtat pro věřitelé velké riziko.⁴⁰ Nicméně se nejedná, dle mého názoru, o nedostatek pouze v české úpravě. Úpravu neformální reorganizace, resp. restrukturalizace neobsahuje ani americká právní úprava, ta alespoň neobsahuje podmínku úpadku nebo hrozícího úpadku pro dlužníky a tím tak dovoluje subjektům řešit situaci v mnohem ranějším stádiu. V tomto případě si myslím, že by bylo vhodné se inspirovat u britské právní úpravy, která má v otázce přístupu řešení finanční krize naprosto odlišný postoj než česká a americká právní úprava. Soudní reorganizaci vnímá jako poslední možný způsob řešení úpadku dlužníka sanačním způsobem a tomu také přistupuje samotný koncept reorganizace, kdy zesiluje postavení ostatních subjektů na úkor dlužníka. Obrátit vnímání reorganizace v české úpravě o 180 stupňů bez náležité úpravy neformální reorganizace, by nebylo chytré řešení. Britská právní úprava tento problém vyřešila tím, že dlužník svoji finanční krizi může řešit postupem zvaným *scheme arrangement*⁴¹ nebo za pomoci institutu CVA. Česká právní úprava reorganizace v podobě, která má za cíl motivovat pro tento způsob řešení úpadku hlavně dlužníka, má velkou nevýhodu v této oblasti, neboť by scházela na straně dlužníka motivace pro řešení jeho finanční krize neformálním postupem. V tuto

⁴⁰ Více v ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace?. Bulletin advokacie. 6/2010. s. 28

⁴¹ PT 26 Companies Act

chvíli souhlasím s názory T. Richtera,⁴² že česká právní úprava neformální restrukturalizaci příliš nenahrává.

Po vzoru britské právní úpravy je dle mého názoru jasné, že úprava neformální restrukturalizace nesmí zůstat ryze neformální a je na místě zhodnotit jaké institutu by měly být vtěleny do nově vzniklé úpravy. Inspiraci lze najít jak v institutu scheme arrangement, CVA nebo v doporučení Evropské komise.⁴³ Z mého pohledu, by neměla chybět i modifikace samotného soudního reorganizačního řízení, které by nemělo být tolik nakloněno k dlužníkům.

⁴² RICHTER, Tomáš. Chybějící článek řetězu: podpora neformální restrukturalizacev českém insolvenčním právu. *Obchodněprávní revue*. 11-12/2004, s. 311

⁴³ Commission Recommendation of 13.3.2014 on a new approach to business failure and insolvency

4. Přípustnost reorganizace

4.1. Česká úprava přípustnosti reorganizace

Zákonodárce při tvorbě insolvenčního zákona musel ve vztahu k reorganizaci vytvořit vstupní bránu, která by zamezila zneužití institutu reorganizace ze strany menších podnikatelů. T. Richter ve své publikaci⁴⁴ uvádí, že zákonodárce měl na výběr 2 možnosti, a to buď úplně vypustit reorganizaci s významnou kontrolou dlužníka anebo nastavit objektivní vstupní bránu. Vstupní bránu lze nastavit i jinak než jen objektivní vstupní branou jak jí známe z ust. § 316 odst. 4 IZ. Ve skrze vstupní brána do reorganizace může „chránit“ buď insolvenční správce nebo insolvenční soud. K tomu je potřeba zvýšená profesní kvalita, buď insolvenčních správců nebo soudců. Konkrétní soudce nebo správce musí kromě samotné právní úpravy nejen insolvenčního práva, ale i dalších užitých právních předpisů. Co je kruciální z tohoto hlediska je znalost ekonomie, resp. schopnost z ekonomického hlediska posoudit, zda společnost má going concern hodnotu a zda je způsobilá úspěšně projít reorganizačním řízením. V situacích, kdy dlužník může splnit IZ stanovené podmínky, ale nemá podnik, který by se dal reorganizovat, nezbyvá nic jiného než konstatovat, že je u něho reorganizace nepřipustná. Reorganizace se nemůže týkat pouze aktiv dlužníka, ale jeho podniku.⁴⁵

Z mého hlediska se jedná o logický krok ze strany zákonodárce nastavit objektivní vstupní bránu v podobě ust. § 316 odst. 4 IZ a zbavit této povinnosti insolvenční soud případně insolvenčního správce. V momentě, kdy insolvenční právo není v právním řádě hluboce zakořeněno, tak jak je tomu např. u americké, ale i britské úpravy, je na místě vznést úvahy, zda i soudci či správci mohou být objektivně v této oblasti dostatečně vzdělaní a zkušení, zvláště pak za situace, kdy je tvořen úplně nový kodex a reorganizace, jak jí známe dnes, se může jevit de facto jako nový institut oproti institutu vyrovnání z předchozí úpravy.

Dle mého názoru tento stav nemusí v české právní úpravě trvat na věky a český zákonodárce v budoucnu může uchýlit k řešení této problematiky po vzoru komparovaných úprav. Lze očekávat, že postupem času stoupne kvalita insolvenčních správců a soudců v tomto ohledu, zejména v oblasti znalosti podnikové ekonomie a budou schopni sami zhodnotit fakta důležitá pro vstup a úspěšné skončení

⁴⁴ RICHTER: *Insolvenční...*, s. 351

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2015 sp. zn. 29 NSČR 50/2013

reorganizace. V tuto chvíli, ale nastane zásadní koncepční otázka, jakým směrem se vydat v oblasti reorganizace?

Zákonodárce se může vydat směrem dle amerického vzoru a přenechat tuto pravomoc insolvenčnímu soudci nebo koncepčně změnit reorganizační řízení jako takové a obecně zesílit postavení insolvenčního správce, tak jak je tomu v britské právní úpravě. Zde souhlasím s T. Richterem⁴⁶, že by bylo nezodpovědně s ohledem na výše uvedené tuto pravomoc přenést na správce nebo soudce v přítomné situaci, tak jak tomu učinili slovenský zákonodárce. Důsledek pro samotnou reorganizaci by mohl být fatální a místo postupné získávání důvěry v institut reorganizace by došlo k absolutnímu zdiskreditování tohoto institutu a tím k faktické nepoužitelnosti, nehledě na dokonalost právní úpravy samotné. Další negativní efekt by bylo vytvoření shopping fora v rámci České republiky, kdy by si společnosti zcela nesmyslně vybíraly fiktivní sídla v závislosti na kvalitě insolvenčních soudů, což by mohlo mít za důsledek přehlacení některých insolvenčních soudů.

Tato brána bylo po novelizaci IZ zákonem č 294/2013 Sb., kterým se mění IZ s účinností od 1.1.2014, stanovena pro dlužníky, jejichž roční úhrn čistého obratu podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 50 000 000 Kč, nebo zaměstnával-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru. Jiným právním předpisem je zde na mysli zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Ze zmíněno plyne klasický problém objektivně nastavené hodnoty. Neustále budou probíhat diskuze, zda vstupní brána není nastavena příliš přísně nebo naopak⁴⁷. S tím však zákonodárce musel počítat a je skutečností, že nikdy nelze dojít ke konsenzu, jak mezi zákonodárcem, akademiky a podnikateli na podmínkách objektivní vstupní brány do reorganizace. Je zajímavé, že zákonodárce v důvodové zprávě⁴⁸ uvádí důvody proč tento institut zachovat, avšak vůbec nijak nerozvádí polemiku toho, jak koncepčně tento institut nahradit diskrecí např. insolvenčního soudce nebo správce a tím se vyhnout nekonečně diskuzi nad podmínkami vstupní brány do reorganizace.

Ust. § 316 odst. 4 je vstupní branou do reorganizace nikoliv neprostupnou zdí.⁴⁹ Příležitost k využití reorganizace dostávají prostřednictvím ustanovení § 316

⁴⁶ RICHTER, Tomáš.

). *Právní rozhledy*, 2005, roč. 13, s. 732

⁴⁷ Viz důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb.

⁴⁸ Viz předchozí bod

⁴⁹ RICHTER: *Insolvenční...*, s. 351.

odst. 5 IZ i ti dlužníci, kteří nespĺňují vstupní bránu dle odst. 4 téhož ustanovení IZ. Podmínky pro přípustnost jsou stanoveny tak, že dlužník je povinen spolu s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložit reorganizační plán insolvenčnímu soudu. Tento plán musí být přijatý alespoň jednou polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů taktéž počítanou podle výše pohledávek. Podává-li však insolvenční návrh věřitel může dlužník požádat o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu a to nejdéle o 30 dnů. Poslední zmíněný způsob vstupu dlužníka do reorganizace lze nazvat jako kvalitativní bránu vstupu do reorganizace⁵⁰, neboť i za předpokladu, že dlužník nesplní velikostní test, je mu dána možnost po domluvě s věřiteli zvolit ozdravný způsob řešení úpadku. Zákodárce se tak dle mého názoru snaží zjemnit rigidní vstupní bránu do reorganizace, ale zároveň eliminuje potenciaální hrozbu neúměrné délky reorganizačního řízení nebo zneužití tohoto institutu menšími podnikateli v podobě povinnosti předložit již schválený reorganizační plán. Zákodárce tak elegantně přenáší pravomoc rozhodnout, zda dlužník má going concern hodnotu a zda existuje reálná šance podnik ozdravit na dlužníkovi věřitele. Obecně přenést tuto diskreční pravomoc na věřitele u nekonsenzuální reorganizace, dle mého názoru, je absolutně nesmyslné, vedlo by to akorát ke zvýšení transakčních nákladů na straně věřitelů a tedy k větší neoblíbě reorganizace a neochotně věřitelů řešit úpadek dlužníka tímto způsobem.

Je nutné uvést, že v případě české úpravy existuje požadavek úpadku nebo hrozícího úpadku pro započítání reorganizace. S ohledem na tuto skutečnost, je na místě vymezit tyto dva pojmy, tj. úpadek a hrozící úpadek, v českém právním řádu. Legální definici dlužníka v úpadku je obsažena v ust, § 3 IZ. Je složena ze tří podmínek, které musí být kumulativně splněny.

4.2. Americká právní úprava přípustnosti reorganizace

Na rozdíl od úpravy v České republice zde neexistuje objektivní vstupní brána reorganizace definována v ust. §316 odst. 4 IZ. Dokonce není nutné dle Chapter 11, aby dotyčný dlužník byl v úpadku nebo hrozícím úpadku. To však neznamená, že by americký zákonodárce nerozlišoval mezi úpadkem velkým a malých společností a připustil možné zneužití institutu reorganizace malými subjekty, které by vlastně ani

⁵⁰ RICHTER: *Insolvenční...*, s. 355.

neměli finanční prostředky k celému reorganizačnímu řízení a účelově by využívaly účinky zahájení reorganizačního řízení a prostoru, který jim zákon dává k sestavení reorganizačního plánu.

Americký zákonodárce situaci, řeší tím, že vytváří dvě skupiny dlužníků. Dlužníky podnikatele, jejichž závazky nejsou ke dni podání návrhu na reorganizaci vyšší než 2.190.000 dolarů a ty dlužníky, kteří tuto výši závazků převyšují. Příslušná definice „malého dlužníka“⁵¹ se nachází v ust. § 101 (51D) USBC. Je nutností podotknout, že byť výše uvedené označení automaticky implikuje malý podnik, resp. podnik s malým obrátem, nemusí tomu tak být vždy. Aby tomu tak bylo, muselo by se jednat o definici obsaženou v české právní úpravě resp. v ust. § 316 odst. 1 IZ, takto jak je definice v americké úpravě upravena se může jednat i o velké korporace s pouze nevelkými závazky. Velikost dlužníka je v tomto ohledu poměřována dle výšky již splatných pohledávek.⁵² Dle mého názoru tímto americký zákonodárce vyřešil dvě nevýhody, které reorganizace skýtá. První nevýhodou je ta skutečnost, že reorganizace je časově a finančně náročné řízení, které může být efektivní pouze u větších společností a dle mého názoru platí, že čím menší společnost/dlužník je, tím menší jeho závazky jsou. Dále vyřešil problém v případě, kdy pohledávky věřitelů nedosahují dostatečné výšky, věřitelé budou neochotní věnovat se práci ve věřitelském výboru, resp. nebudou aktivně vystupovat v reorganizačním procesu.

Americká úprava však není tak striktní vůči menším společnostem, resp. společnostem s nižšími závazky jako úprava česká a ponechává možnost projít reorganizačním řízením, avšak s rozdílnou úpravou. Rozdíly úprav cílí na problematiku části, kterým se chtěl český zákonodárce vstupní branou v podobě velikostní testu. Jedná se zejména o skutečnost, kdy vzhledem k závazkům není na straně věřitelů vůle plnit pravomoci věřitelského výboru, nákladnost reorganizačního procesu a také jeho délka. Věřitelé mohou dospět k názoru, že vzhledem k výši jejich pohledávek se jeví jako neúčelné vynakládat čas a plnit povinnosti věřitelského výboru na poli vykonávaného dohledu nad dlužníkem. V praxi se bude jednat zejména o výkon pravomocí uvedených v ust. § 1103 © (2) USBC. Právě pasivita věřitelů je v americké úpravě vnímána jako největší problém u malých dlužníků. Americká úprava není, ale v tomto směru rigidní a připouští možnost, aby i malý dlužník prošel běžným reorganizačním řízením v případě, že se mu podaří odstranit

⁵¹ Anglický výraz je small business.

⁵² WARREN: *Chapter...*,s. 56

posledně zmíněný nedostatek. Bude-li vytvořen věřitelský výbor a bude-li vykonávat právě dohled nad činností dlužníka, je možné, aby reorganizační řízení proběhlo běžným způsobem.⁵³ V české úpravě se dle mého názoru takový problém nevyskytuje a to díky kvalitativní vstupní bráně spolupracující souběžně s požadavkem úpadku dlužníka, nicméně i tak dle české úpravy je vyžadovaná aktivní účast ze strany věřitelů v reorganizačním procesu.⁵⁴ Americká úprava nijak nezakládá podmínku úpadku pro vstup do reorganizačního řízení. Kombinace kvalitativní vstupní brány spolu s požadavkem úpadku má za následek skutečnost, že dlužník v tuto chvíli bude vstupovat do reorganizačního řízení s pohledávkami, jejichž výše bude pro věřitele dostatečně motivující pro výkon pravomocí v rámci věřitelského výboru.

Časovou náročnost a s tím spojenou nákladovost řeší americký zákonodárce tím, že modifikuje lhůty pro sestavení reorganizačního plánu. Americký zákonodárce k problematice přistupuje tak, že čím méně pobude dlužník v reorganizačním řízení před schválením reorganizačního plánu, tím více finančních prostředků bude ušetřeno z majetkové podstaty dlužníka. Právě vysoká nákladovost reorganizačního řízení jde ruku v ruce s dobou strávenou v tomto řízení. Délku řízení a tím i redukci nákladů řeší americký zákonodárce tím, že limituje exkluzivní právo dlužníka sestavit reorganizační plán. Oproti běžné lhůtě⁵⁵ zákonodárce malého dlužníka limituje 180 dny, ve kterých musí reorganizační plán předložit a plán musí být ve lhůtě 300 dní od počátku reorganizačního řízení schválen. Zákonodárce nepřiznává malému dlužníkovi možnost prodloužení výše uvedených lhůt. Toliko k malým dlužníkům.

V předchozí kapitole jsem popsal důvodu vedoucí českého zákonodárce k zakotvení ust. § 316 odst. 4 IZ. V americké úpravě tento filtr vykonává insolvenční soudce, který disponuje diskrecí, zda reorganizaci u konkrétního dlužníka povolí či nikoliv. Taková úprava je logická, neboť lze konstatovat, že právě v USA institut reorganizace vznikl a tedy povědomí insolvenčních soudců o významu reorganizace a jejich zkušenosti a vzdělání nelze srovnávat s obecnými standardy v českém prostředí, vlastně samotné tržní prostředí funguje teprve 25 let. Důkazem o propojení práva a ekonomie uvědomění tohoto faktu je citát Louis D. Brandeis, bývalého soudce nejvyššího soudu z roku 1916(!), který zní: „*Právník, který není obeznámen*

⁵³ § 101 (51D) (A) USBC

⁵⁴ více k aktivitě věřitelů v reorganizaci v ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Řízený konkurs a reorganizace – proaktivní řešení úpadku podniku. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 9. s.46

⁵⁵ Podrobněji k tvorbě reorganizačního plánu viz. kapitola č. 6

*s ekonomikou... je na nejlepší cestě stát se veřejným škůdcem.*⁵⁶ Je tedy zřejmé, že americká právní úprava má za sebou nejméně stoletou zkušenost s tímto institutem a může si dovolit luxus toho, že to bude právě insolvenční soudce, který rozhodne, zda se jeví jako způsobilé řešit úpadek dlužníka reorganizací.

Za povšimnutí stojí již zmíněný fakt, že oproti české úpravě neexistuje podmínka insolventnosti společnosti. Česká právní úprava v ust. § 4 ods.t 1 písm. b) IZ jasně uvádí, že reorganizace je způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka. Z citovaného ustanovení vyvozují, že nespĺňuje-li dlužník definici úpadku nebo hrozícího úpadku soud návrh na povolení reorganizace zamítne, resp. řízení je ukončeno již ve fázi, kdy insolvenční soud zjišťuje úpadek dlužníka. Americký zákonodárce v duchu své úpravy se snaží neklást překážky pro vstup do reorganizačního řízení nebo je klade v co nejšetrnější podobě. Ač se může zdát nelogické, že existuje možnost, aby dlužník, aniž by byl v úpadku nebo hrozící úpadku, mohl projít reorganizačním řízením, má tento krok své důvody. Dlužníka mohou motivovat k reorganizaci jiné skutečnosti, které jsou v souladu s podmínkou dobré víry. Může se jednat o situace, kdy dlužník čelí nárokům, které mají být deklarovány až soudním rozhodnutím. Často se bude jednat o nároky z titulu náhrady škody. Dlužník při analýze možností výhry v soudním sporu raději navrhne reorganizaci s tím, že uspořené finanční prostředky z potencionálně zdlouhavého sporu užije k uhrazení transakčních nákladů v reorganizaci.

Určitě čtenáře napadne, že v tomto duchu může jednoduše dojít k zneužití takového institutu tím, že se dlužník bude záměrně díky účinkům zahájení insolvenčního řízení vyhýbat uspokojení pohledávek věřitelů. Zde musím vychválit obezřetnost českého zákonodárce, který stanovil povinnost pro osobu podávající návrh na povolení reorganizace v ust. § 317 odst. 2 IZ být v dobré víře, byť je tato povinnost vnímána jako apelativního charakteru nebo dokonce jako čistě spekulativní požadavek⁵⁷ V americké právní úpravě takový požadavek není, resp. neexistuje přímo zákonné zmocnění insolvenčního soudce zamítnout návrh na povolení reorganizace z důvodu absence dobré víry. Nicméně toto oprávnění bylo dotvořeno až judikatorně.⁵⁸ S ohledem na účel reorganizace je pak na konkrétním dlužníkovi, aby prokázal, že byť je solventní, jeho návrh na povolení reorganizace je předkládán

⁵⁶ Citováno dle RICHTER: *Insolvenční...*, s. 27

⁵⁷ HÁSOVÁ, Jiřina. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. s. 1057

⁵⁸ In re Johns-Manville corp., 801 F.2d 60, (2nd Cir. 1986)

s dobrou vírou. Argumentaci o existenci dobré víry je nutné podložit argumenty týkající skutečnosti, že má být naplněn účel reorganizace, tedy že existují finanční potíže, které mají být vyřešeny.

Česká právní úprava je dle mého názoru připravená na skutečnost, že by k reorganizaci nebyl potřebován úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka. Je ale otázkou, zda jsou insolvenční soudci dostatečně připraveni odhalit základní indicie naznačující, že se jedná o návrh absentující dobrou vírou? Prozatím, ale nevnímám potřebu se této podmínky zbavit.

4.3. Britská právní úprava přípustnosti reorganizace

Britská úprava žádné rozdělení dle velikosti dlužníka v reorganizaci nezná a nechává tedy čistě na dlužníkovi, zda je schopen unést veškeré transakční náklady, které sebou reorganizace nese. To však neznamena, že britská právní úprava neobsahuje žádný kontrolní mechanismus proti zneužití reorganizace dlužníky. Jen oproti české úpravě tento problém řeší odlišně v podobě již zmíněné podmínky splnění nejméně jednoho z účelů reorganizace uvedeného v ust. § 11 IA Schedule B1, kde je uvedeno, že reorganizační řízení je započato, resp. insolvenční správce je jmenován za podmínek, kdy není schopná nebo nebude schopná plnit své závazky a bude pravděpodobně docíleno účelů reorganizace. Tento mechanismus dává insolvenčnímu soudu diskreci, zda započne reorganizační řízení či nikoliv v závislosti na výše uvedených podmínkách. Mimo povinnosti naplnit účel reorganizace britská právní úprava explicitně stanovuje požadavek insolvence společnosti v ust. § 11(a) IA Schedule B1.

Je skutečností, že cesty do reorganizace jsou v britské právní úpravě naprosto odlišné od klasických cest, které známe z české právní úpravy, resp. z americké úpravy. S tím souvisí i skutečnost, že u jednotlivých cest jsou i rozdílné překážky. Neznamena to, že by existovalo několik rozdílných vstupních bran do reorganizace. Společným jmenovatelem různých způsobů započatí reorganizačního řízení resp. jmenování insolvenčního správce, je skutečnost, že musí být splněn účel reorganizace definovaný v ust. § 3 IA Schedule B1. Strážcem vstupní brány v anglické úpravě je insolvenční soud. Ten je oprávněn rozhodnout na základě kritérií, zda je možné dosáhnout účelů reorganizace stanovených v posledně citovaném ustanovení, zda reorganizaci povolí či nikoliv.⁵⁹ Jako hlídač vstupní brány do reorganizace působí i

⁵⁹ Ust. § 11 (b) IA Schedule B1

jmenovaný insolvenční správce, který má pravomoc podat návrh na přeměnu reorganizace na konkurz, je-li toho názoru, že reorganizace neměla být ze strany insolvenčního soudu povolena.

Insolvenční soudce v české právní úpravě nemá možnost zkoumat skutečnosti, zda reorganizace splní samotný svůj, ať již proto, že nemá pro to zákonné zmocnění, tak také z důvodu, že český právní řád na rozdíl od britského, jasně nedefinuje účel reorganizačního řízení. Důvody, které českého zákonodárce k takové úpravě vedli, jsou dle mého názoru, stejné jako u předchozí kapitoly. Insolvenční soudce je v případě povolování reorganizace omezen pouze na institut tzv. nepoctivého záměru v ust. § 326 odst. 1 písm. a) IZ.⁶⁰

Co se týče podmínky insolventnosti dlužníka, tak je nutné uvést, že i britská úprava se v tomto směru liší. Původní znění IA tuto podmínky implementovalo a nebylo možné započít reorganizační řízení, pokud nebyla splněna podmínka insolventnosti dlužníka. Tento přístup byl změněn a bylo povoleno započít reorganizaci bez insolventnosti dlužníka ze strany držitele plovoucího zajištění.⁶¹ Jedná se o logický krok, neboť právě držitel plovoucího zástavního práva má zájem na tom, aby jeho zástavní právo pokrylo v co největší míře jeho pohledávku. Dále tím umožnili dlužníkovi prostřednictvím zmíněného držitele plovoucího zástavního práva, řešit finanční situaci ještě před tím než se stane kritická⁶². Jsem toho názoru, že by český zákonodárce mohl ustoupit od podmínky úpadku nebo hrozícího úpadku a umožnit dlužníkovi finanční krizi řešit v mnohem větším předstihu než se stane kritická a neřešitelná. Uvědomuji si, že vzhledem k mládí tržního hospodářství v ČR, je úroveň znalostí dlužníka o finanční situaci a schopnosti predikovat finanční situaci dosti rozdílná oproti situaci ve VB nebo USA. V praxi poté dochází k situaci, kdy dlužník spotřebuje velké množství aktiv ještě před tím, než uzná existenci úpadku.⁶³

Obecně je nutné uvést, že britská právní úprava není tolik orientována na dlužníka jako americká nebo česká úprava dokonce lze z mého pohledu říci, že se jedná o úpravu výhradně orientovanou na věřitele. S nadhledem bráno se český

⁶⁰ Blíže ke zkoumání nepoctivě záměru viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. února 2010, sp. zn. VSPH 544/2009-P6-8

⁶¹ Anglický výraz pro osobu s plovoucím zajištěním je holder of qualifying floating charger. V českém právním řádě nemá tento institut žádnou alternativu. Dle mého názoru, se tomuto institutu podobá nejvíce zástavní právo k podniku.

⁶² GOODE: *Principles...*, s. 391

⁶³ KISLINGEROVÁ, Eva. RICHTER, Tomáš. SMRČKA, Luboš a kol. *Insolvenční praxe v České republice. V období 2008-2013*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. s. 33

zákonodárce inspiroval v řešení reorganizace u americké úpravy, kdežto slovenský zákonodárce britským modelem. Důvodem proč uvádím takové srovnání, je skutečnost, že jak v britské tak slovenské právní úpravě⁶⁴ existuje oproti českému/americkému modelu zesílené postavení insolvenčního správce.

64

). *Právní rozhledy*, 2005, roč. 13, s. 732

5. Započetí reorganizace

5.1. Započetí reorganizace v české právní úpravě

Reorganizace jako taková nemusí vůbec probíhat v rámci insolvenčního řízení. Dlužník v případě, že přesvědčí své věřitele, může svůj podnik reorganizovat ve stínu zákonné úpravy, tedy bez asistence insolvenčního soudu nebo insolvenčního správce.⁶⁵ Nevýhodou tohoto postupu je skutečnost, že dlužník postrádá výhody automatického moratoria, resp. účinků zahájení insolvenčního řízení a jiných institutů soudní reorganizace, které slouží k ochraně dlužníka. Nad touto variantou lze uvažovat pouze v případě, kdy dlužníku nehrozí exekuční řízení, které by mohlo způsobit pád celého podniku, anebo se s věřitelem, který již má vykonatelnou pohledávku, dlužník dohodne na společném postupu. Dle mého názoru u takového řešení je za potřebí mimo jiné zvýšená míra důvěry mezi věřiteli a dlužníkem. Věřitel, ale může postrádat kontrolu nad celou reorganizací, kterou by mu případně poskytl insolvenční soud nebo insolvenční správce.

U reorganizace probíhající v rámci insolvenčního řízení se může zdát, že jsou si úpravy v základních bodech velice podobné, tak v případě nekonsenzuální reorganizace je znatelný rozdíl v počátku reorganizace oproti komparovaným úpravám. Reorganizace je ve své podstatě kvazikontraktem mezi dlužníkem a jeho věřiteli, jehož předmětem je způsob úhrady závazků dlužníka vůči jeho věřitelům. Z předchozí věty tedy vyplývá, že se jedná o minimálně dvoustranný kontrakt a je logické, že reorganizaci lze provést pouze na základě projevu vůle dlužníka nebo jeho věřitele.

Návrh na povolení reorganizace je ryze dispozitivním oprávněním dlužníka nebo jeho věřitele. Jedná se tedy o právo nikoliv o povinnost. *“Insolvenční zákon striktně rozlišuje mezi dispozičními právy dlužníka v konkursu a v reorganizaci, což je logickým vyústěním faktu, že jde o vyjádření dvou zásadně odlišných metod řešení insolvence, tedy metody likvidační a sanační.”*⁶⁶ Insolvenční zákon v ust. § 317 odst. 1 IZ zahrnuje do okruhu osob oprávněných podat návrh na povolení reorganizace 2

⁶⁵ Více k rozdílu mezi restrukturalizací a reorganizací viz. ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace. *Bulletin advokacie*. 6/2010. s. 28-29.

⁶⁶ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010 s. 802 – 803.

osoby, a to dlužníka a přihlášeného věřitele⁶⁷.

5.1.1. Konsenzuální reorganizace

Do reorganizačního řízení dle české právní úpravy existují 2 cesty v závislosti na skutečnosti, zda se jedná konsenzuální nebo nekonsenzuální reorganizaci. V případě konsenzuální reorganizace, kdy dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předloží i přijatý reorganizační plán, se jedná o mnohem rychlejší řízení oproti klasické nekonsenzuální reorganizaci. Řízení se díky shodě věřitelů na reorganizačním plánu předem omezí pouze na fázi „*prohlášení úpadku dlužníka, povolení reorganizace, schválení reorganizačního plánu soudem a splnění reorganizačního plánu.*“⁶⁸

Pro uvedené osoby existuje podmínka, aby v době podání návrhu na povolení reorganizace, byly v dobré víře, že jsou nebo budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu dle ust. § 317 odst. 2 IZ. To platí i pro případ tzv. nekonsenzuální reorganizace.

Otázkou je, zda je možné započít předjednanou reorganizaci proti vůli dlužníka, tedy tak, že tento návrh bude podán ze strany věřitelů? Přesto, že gramatický výklad může znít jednostranně, tedy, že není možné bez souhlasu dlužníka započít předjednanou reorganizaci. Názory na tuto problematiku se však různí.⁶⁹ Stojí proti sobě argumenty podložené zejména gramatickým výkladem příslušného ustanovení, oproti argumentům, které argumentují zejména funkcí samotného reorganizačního řízení a pojetím reorganizačního řízení.

5.1.2. Nekonsenzuální reorganizace

O nekonsenzuální reorganizaci lze hovořit v případě, kdy dlužník nebo věřitel nemá podporu hlavních věřitelů, resp. nemá již schválený reorganizační plán. Jsem toho názoru, že k návrhům na povolení reorganizace ze strany věřitele nebude docházet často. Soudím tak už jenom z faktu, kdy dlužník a věřitel mají naprosto protichůdné zájmy v tomto směru. Zákonodárce rozlišuje náležitosti jak dlužníkovy, tak věřitelova návrhu.⁷⁰

⁶⁷ Přihlášeným věřitelem se rozumí věřitel, který svoji pohledávku uplatnil prostřednictvím přihlášky v souladu s podmínky pro přihlášení pohledávky uvedenými v dílu 2 IZ.

⁶⁸ STRNAD, Michal. HOLEŠINSKÝ, Petr. Nové způsoby řešení úpadku dle insolvenčního zákona..*Právní rozhledy*. 1/2008, s. 7

⁶⁹ KOLESÁR, Pavel. HAVEL, Bohumil. Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 7, s. 202-207

⁷⁰ Viz ust. § 319 IZ a ust. § 323 IZ

Zákon časově vymezuje dlužníkovu a věřitelovu dispoziční právo k podání návrhu na povolení reorganizace. Dlužník nebo věřitel musí tento návrh podat nejpozději do 10 dnů před první schůzí věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku, nejde-li o insolvenční návrh podaný dlužníkem pro hrozící úpadek. V případě, že dlužník, který podal insolvenční návrh pro hrozící úpadek, je povinen podat návrh na povolení reorganizace nejpozději do rozhodnutí o úpadku dle ust. § 318 odst. 1 IZ.

Dle mého názoru důvodem proč zákonodárce rozlišuje dvě lhůty k podání návrhu na povolení reorganizace, je skutečnost, že v případě hrozícího úpadku již musela proběhnout ekonomická a právní analýza podniku dlužníka, která předpokládá v budoucnu naplnění znaků úpadku. V tuto chvíli se zákonodárce snaží motivovat dlužníka kratší lhůtou než u insolvenčního návrhu pro úpadek, neboť možnost reorganizovat podnik, který prozatím nesplňuje znaky úpadku, může být mnohem úspěšnější, a čím déle trvá období od začátku insolvenčního řízení po plnění reorganizačního plánu, tím se hodnota a možnost reorganizovat podnik dlužníka snižuje.

5.2. Započetí reorganizace v americké úpravě

Obdobně jako u české právní úpravy může být reorganizace započata ze strany dlužníka nebo věřitele. Může se zdát, že v tomto směru je americká úprava stejná jako česká. Rozdíl je v té skutečnosti, že návrh na povolení reorganizace v české úpravě může podat pouze přihlášený věřitel. Nejedná se, ale o jedinou rozdílnost. V české úpravě takový návrh může podat jakákoliv věřitel, ať už zajištěný nebo nezajištěný, jedinou podmínkou je, že má řádně přihlášenou pohledávku v řízení. Důležitý pojem v české úpravě, který odlišuje i stupeň důvěry amerického zákonodárce k vedení účetnictví je pojem „přihlášený věřitel“. V české úpravě musí věřitel svoji přihláškou řádně přihlásit svoji pohledávku v souladu s IZ a až následně může vykonávat své práva a povinnosti. V americké úpravě je věřitelem dlužníka osoba, kterému vznikla pohledávka v době podání nebo před podáním návrhu na předmětné insolvenční řízení.⁷¹ Věřiteli postačí, aby jeho pohledávka byla evidována v účetnictví dlužníka a nemusí činit jakýkoliv dispoziční úkon. Důvodem k zavedení institutu přihlášený věřitel není jen částečná nedůvěra zákonodárce k vedení pravého a věrného

⁷¹ Ust. § 101 (10) USBC

účetnictví společností, ale také skutečnost, že v české právní řadě existuje vícestupňové insolvenční řízení na rozdíl od americké úpravy.

5.2.1. Konsenzuální reorganizace v americké úpravě.

K situacím, kdy věřitel zahájí nedobrovolné reorganizační řízení, dochází velice sporadicky, většina reorganizačních řízení spadajících pod rámec Chapter 11 je iniciována dlužníky.⁷² Důvodem skrývajícím se za tímto faktem je dozajista převažující zájem na straně dlužníka o zachování podniku, kdy oproti tomu vstupuje zájem věřitelů na co možná nejvyšší uspokojení jejich pohledávek a až jako druhotný zájem může vystupovat zájem na zachování podniku, kdy věřitel je dlouholetým dodavatelem dlužníka, který když zanikne, může dojít k poškození i věřitelova byznysu. Důležitou roli v statistice hraje taktéž fakt, že úprava reorganizačního řízení je více orientována na dlužníka.

Konsenzuální způsob reorganizace (prepacked reorganization) si klade za hlavní cíl poskytnout dlužníku luxus v podobě co nejkratšího období stráveného v reorganizačním procesu.⁷³ Ve chvíli, kdy je schválen reorganizační plán ze strany věřitelů, podáním sledují strany hlavní cíl, čímž je schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem. Předjednaná reorganizace v americké úpravě má za cíl uspořit čas, náklady a eliminovat riziko pro dlužníka, že bude jmenován insolvenční správce a dlužník tak ztratí kontrolu nad svým podnikem.⁷⁴

Co se týče úkolu uspořit náklady dlužníka a čas strávený v reorganizaci, jsem toho názoru, že český model předjednané reorganizace se shoduje s úpravou americkou. Obdobně jako u americké úpravy nese náklady reorganizačního řízení dlužník, resp. jsou hrazeny z majetkové podstaty dlužníka podniku.⁷⁵ Z toho hlediska je pro dlužníka logické, že jeho zájmem bude, aby reorganizační řízení bylo co nejkratší a tím i co nejlevnější. V tuto chvíli mají věřitelé s dlužníkem stejný zájem, neboť čím více bude majetková podstata zatížena dalšími náklady, tím méně mohou být věřitelé uspokojeni v případě přeměny na konkurs a konkurs optikou dlužníka, může znamenat konečnou fázi existence dlužníka podniku.

⁷² WARREN: *Chapter...*,s. 23.

⁷³ FEDER, Ben. *Sbarro and Quiznos Serve Up Prepacked Cramdown*[online]. Bankruptcylawinsights.com, 28. května 2014 [cit. 10. října 2015]. Dostupné na <<http://www.bankruptcylawinsights.com/2014/03/sbarro-and-quiznos-serve-up-prepackaged-cramdown-plans/>>.

⁷⁴ FOLEY, Douglas. VAN HORN, James. *Prepacks on the Rise in Chapter 11 Bankruptcies*. [online]. Mcquirewoods.com. srpen 2008. [cit. 10. října 2015]. Dostupné na <<https://www.mcquirewoods.com/news-resources/publications/prepacks.pdf>>

⁷⁵ Viz ust. § 39 IZ nebo ust. § 60 IZ

Další zmíněnou motivací dlužníka je skutečnost, že se dlužník tímto snaží o eliminaci rizika, že bude jmenován insolvenční správce a dlužník ztratí kontrolu nad svým podnikem. V tuto chvíli si nemyslím, že by dlužník v české právní úpravě byl motivován stejným faktem. Důvodem proto je rozdílnost americké a české úpravy v samotném pojetí a úloze insolvenčního správce. V americké právní úpravě je insolvenční správce jmenován pouze ve výjimečných případech.⁷⁶ Výjimečnost nespočívá v tom, že to byl management dlužníka nebo dlužník sám, který zavínil insolventnost podniku, ale musí se jednat o větší pochybení na straně managementu/dlužníka.⁷⁷ Demonstrativní výčet takových jednání vedoucích ke jmenování insolvenčního správce je uveden v ust. § 1104 písm. a) USBC. V americké právní úpravě je možné projít celé reorganizační řízení bez účasti insolvenčního správce, kdežto v české právní úpravě se žádné insolvenční řízení, reorganizace nevyjímaje, neobejde bez přítomnosti insolvenčního správce.

Není na místě uvažovat v českém reorganizačním řízení o motivaci dlužníka vyhnout se přítomnosti insolvenčního správce. Nicméně i přesto, že český zákonodárce neumožnil reorganizační řízení bez přítomnosti insolvenčního správce, umožňuje dlužníku nebo věřiteli ten luxus, že si v rámci předbalené reorganizace mohou navrhnout konkrétního insolvenčního správce, který je bude reorganizačním řízením provázet, resp. insolvenční soud jmenuje insolvenčního správce uvedeném v reorganizačním plánu.

Jako další motivaci ze strany dlužníka, ale i věřitele, která v americké úpravě chybí je motivace vyhnout se kvantitativní bráně do reorganizačního řízení v podobě ust. § 316 odst. 4 IZ. Přirozeně nelze o takové motivaci mluvit u americké úpravy, neboť jak již bylo zmíněno výše, má americká úprava diametrálně odlišně nastavenou přípustnost reorganizace.

5.3. Započetí řízení v britské právní úpravě.

Nebude asi překvapením, že u tohoto způsobu řešení úpadku bude mít oprávnění podat návrh na započetí reorganizačního řízení dlužník, tak jak tomu je i u ostatních úprav. V praxi tomu dochází nejčastěji, a to jak v ČR, tak i v jiných jurisdikcích. Je logické, že ve většině případů je to právě dlužník, který má největší zájem na zachování podniku.

⁷⁶ WARREN: *Chapter ...*, s. 55

⁷⁷ WARREN: *Chapter ...*, s. 56

V britské úpravě je nutné z hlediska započetí reorganizačního řízení rozlišovat, zda řízení bylo započato soudně nebo mimo soudně. Jednotlivé způsoby začátku reorganizačního řízení můžeme nalézt v ust. §§ 13 a 14 IA Schedule B1. Momentem započetí reorganizačního řízení je jmenování insolvenčního správce do funkce dle ust. § 1 odst. 2 IA Schedule B1. Důvodem tohoto rozdělení je skutečnost, že oba způsoby se diferencují v osobě, která vládne dispozičním právem reorganizační řízení začít. V případě, že reorganizační řízení má být započato soudně, je oprávněnou osobou věřitel. Návrh, který podává věřitel,⁷⁸ musí obsahovat skutečnosti, z nichž bude jasné, že je dlužník insolventní nebo mu hrozí úpadek. Dále musí obsahovat skutečnost, že je pravděpodobné, že v průběhu reorganizačního řízení bude dosaženo toho, že dlužníkův podnik přežije jako going concern a bude zachován jeho provoz, nebo že uspokojení věřitelů bude dosahovat větší výše než v případě likvidace (winding up), nebo že dojde k uspokojení zajištěných (seniorních) věřitelů bez toho, aby byly poškozeny zájmy nezajištěných věřitelů. Bude se jednat o většinou o situace, kdy se zpeněží zajištěný majetek za předpokladu, že se významným způsobem nenaruší následné pokračování podniku dlužníka.

V případě, že bude reorganizační řízení započato soudní cestou, osobami oprávněnými tento podávat jsou věřitelé dlužníka. Dle mého názoru se bude jednat o ojedinělý postup, tak jak tomu je u americké úpravy v případě iniciování reorganizačního řízení věřitelem.

Tato kapitola je velice obtížná ke komparaci, neboť nelze způsoby počátku komparovat s českou úpravou, protože by se spíše jednalo o komparaci jmenování insolvenčního správce. V tuto chvíli lze pouze srovnat modely nastavení tzv. předbalených reorganizací.

5.3.1. Konsenzuální reorganizace v britské úpravě

Institut předbalené reorganizace existuje i v britské právní úpravě, avšak s jistými odlišnostmi. O předbalené reorganizace nenalezneme v britské úpravě insolvenčního práva zmínku. Jedná se o zvláštní způsob řešení finanční krize dlužníka tím, že se dlužník před začátkem reorganizačního řízení⁷⁹ dohodne s hlavními věřiteli na tom, že jeho podnik jako going concern bude prodán. Následně je podán klasický návrh na započetí reorganizace⁸⁰ a ihned po započetí reorganizačního řízení

⁷⁸ Nejedná-li se o držitele plovoucího zástavního práva.

⁷⁹ Před jmenováním insolvenčního správce.

⁸⁰ Opět nezáleží, zda bude insolvenční správce jmenován soudem, společností nebo věřiteli.

insolvenční správce provede předmětný prodej podniku. Výhodou takové cesty dle literatury⁸¹ je rychlost řešení, jistá dávka diskrétnosti, zachování pracovních míst, redukce nákladů a lepší cena prodeje podniku a rychlý přístup k finančním prostředkům věřitelů. Jedná se o celkem populární institut, neboť 1/3 všech reorganizací je realizována jako předbalená.⁸²

Jinými slovy si britská model předpřipravené reorganizace klade obdobné cíle jako česká právní úprava, tedy co nejvíce omezit čas strávený v reorganizačním řízení a pokud možno co nejvíce ušetřit náklady dlužníka a tím dosáhnout většího uspokojení věřitelů. V britské právní úpravě obdobně platí, že náklady reorganizačního řízení jsou hrazeny z majetkové podstaty dlužníka včetně odměn insolvenčního správce, což oproti americkému modelu má za důsledek o to větší motivaci dlužníka a věřitele zvolit takovou cestu. Posledně zmíněné není absolutní a je nutné podotknout, že insolvenční správce má právo na náhradu nákladu i za předinsolvenční proces. Tyto náklady schvaluje věřitelský výbor, případně insolvenční soud.⁸³ V české právní úpravě si takové ustanovení, které by zakládalo insolvenčnímu správci nárok na náhradu předinsolvenčních nákladů představit nedokážu a myslím si, že i samotná implementace takového ustanovení do českého právního řádu by byla nesmyslná, neboť vůbec postavení insolvenčního správce v české úpravě je jiné, slabší.

Čtenáře jistě napadne proč předbalená reorganizace britského modelu je vázána pouze na prodej podniku jako celku a nikoliv na dohodu mezi věřiteli a dlužníkem v podobě např. splátkového kalendáře. Není to rigidností úpravy, ale skutečností, že britský zákonodárce vytvořil institut CVA, který je svým charakterem dohoda mezi dlužníkem a hlavními věřiteli na splátkovém kalendáři. CVA může být spuštěno jako samostatné řízení bez automatického moratoria nebo s ním, ale také i v průběhu reorganizace nebo likvidace společností. Je nutné si uvědomit, že britská právní úprava zná mnohem více způsobů řešení úpadku než úprava česká. V případě, že dlužník nebo věřitel usoudí, že podnik má going concern hodnotu mají v britském právním řádu na výběr řešení této situace více možností. Mohou zvolit mezi více formální reorganizací⁸⁴ nebo méně formální reorganizaci v podobě CVA. Lze hovořit o tom, že CVA je oproti klasické reorganizaci přívětivější pro dlužníka, neboť

⁸¹ GOODE: *Principles...*, s 412-413

⁸² GOODE: *Principles...*, s. 313

⁸³ Ust. § 2.67a IR

⁸⁴ Britský právní řád užívá pojmu administration.

ponechává dispoziční oprávnění k majetkové podstatě managementu dlužníka a oproti reorganizaci není zapotřebí, aby dlužník byl v úpadku nebo hrozícím úpadku.⁸⁵ CVA se svým charakterem blíží více charakteru předbalené reorganizace⁸⁶ v českém právní úpravě. Dlužník zůstává osobou s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě.

⁸⁵ GOODE: *Principles* ...,s 494

⁸⁶ Za předpokladu, že CVA nebude probíhat v rámci reorganizace.

6. Dispoziční oprávnění k majetkové podstatě

6.1. Česká úprava dispozičního oprávnění

Jako červená nit' se nese celým reorganizačním řízením cíl samotného řízení, a to zachránit dlužníkův podnik jako going concern, tedy zachovat chod jeho podniku. S tím vyvstávají další otázky jako, kdo bude zodpovědný za chod podniku a kdo bude dohlížet na chod podniku? Komparované úpravy se v této otázce nejvíce liší.

V úvahu připadají dvě osoby, a to dlužník nebo insolvenční správce. Dále se musí úpravy vypořádat s otázkou, v jakém rozsahu má mít daná osoba dispoziční oprávnění a kdo nad právním jednáním takové osoby má vykonávat kontrolu. Následně přirozeně vyvstává otázka, kdy v případě, že dispoziční oprávnění má dlužník, za jakých podmínek je možné oprávnění mu omezit nebo odejmout ve prospěch insolvenčního správce?

Již jsem ve své práci zmínil, že reorganizace je v české úpravě rozdělena do několika fází. Je tedy na místě, abych se věnoval dispozičnímu oprávnění v rámci jednotlivých fází řízení, neboť při změně fáze dochází k různým omezením s dispozičními právy k majetkové podstatě.

6.1.1. Fáze do povolení reorganizace.

Tato fáze je obligatorní v případě, kdy dlužník s věřiteli nezvolí cestu předbalené reorganizace. Jedná se o fázi, která může vyústit, jak v řešení úpadku reorganizací, konkursem nebo i oddlužením. Tato fáze nemá v komparovaných úpravách ekvivalent.

*„Insolvenční zákon vychází z koncepce, že právo jiných osob, než je osoba samotného dlužníka, nakládat s jejich majetkem, který byl zahrnut do majetkové podstaty, je možno omezit pouze na základě tohoto zákona nebo rozhodnutí insolvenčního soudu.“*⁸⁷ Od podání insolvenčního návrhu do rozhodnutí o úpadku je dle ust. § 229. odst. 3 písm. a) IZ osobou oprávněnou k nakládání s majetkovou podstatou dlužník. Přirozeně s ohledem na ust. § 229 odst. 3 IZ vyvstává otázka, kdo je osobou oprávněnou pro nakládání s majetkovou podstatou v případě, kdy soud nespojí usnesení o způsobu řešení úpadku s rozhodnutím o úpadku? Tato otázka byla zodpovězena⁸⁸ se závěrem, že je jím nadále dlužník s argumentací, že by bylo

⁸⁷ HÁSOVÁ: *Insolvenční...*, s. 744

⁸⁸ EXPERTNÍ PRACOVNÍ SKUPINA PRO INSOLVEČNÍ PRÁVO. *Výkladové stanovisko č. 1 ze zasedání expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo.* [online]. justice.cz, 22. února 2011 [cit.

absurdní, aby v případě, kdy by měl být zvolen způsob řešení úpadku reorganizace, nejprve dlužník přišel o své dispoziční oprávnění, které by pak posléze zase nabyl. Dispoziční oprávnění dlužníka není bezbřehé. Omezení dispozičního práva nalezneme v ust. § 111 IZ, které klade dlužníkovi povinnost zdržet se takového právního jednání, který by mohlo mít za příčinu podstatnou změnu ve skladbě, využití nebo určení majetku náležícího do majetkové podstaty anebo jeho nikoli zanedbatelné zmenšení. Sankcí za zmíněné jednání je neúčinnost vůči dlužníkovým věřitelům dle ust. § 111 odst. 3 IZ.⁸⁹ Naopak, pokud dlužník majetkovou podstatu svým jednáním rozšíří, není postihnut žádnou sankcí.⁹⁰

V tuto chvíli je krucióální ust. § 111 IZ, která chrání věřitele před nestandardními kroky dlužníka, resp. *“má za účel působit proti morálnímu hazardu na straně managementu”*.⁹¹ S ohledem na skutečnost, že omezení dispozičního oprávnění dlužníka je vymezeno obecně, může nastat situace, kdy ani sám dlužník v této fázi si není jist, zda jeho právní jednání nenaplnuje znaky uvedené v ust. § 111 odst. 1 IZ. V tuto chvíli zákonodárce dlužníkovi, ale i věřiteli podává pomocnou ruku v podobě předběžného souhlasu s právním jednáním ze strany insolvenčního soudu. Zákon přenáší odpovědnost na insolvenční soud, který by měl zhodnotit, zda takové jednání je či není v rozporu s ust. § 111 odst., 1 IZ.

6.1.2. Fáze po povolení reorganizace

Česká právní úprava v tomto směru má stejný přístup jako úprava americká. Dává dlužníku šanci napravit chyby, které management dlužníka udělal. Filosofie druhé šance pro dlužníka je vnímatelná právě v oblasti dispozičního oprávnění k majetkové podstatě.

Poté co insolvenční soud pravomocně povolí reorganizaci v souladu s ust. § 348 IZ, tak momentem nabytí právní moci rozhodnutí se ruší omezení dispozičního oprávnění dlužníka a dlužník se stává osobou s dispozičním oprávněním dle ust. § 229 odst. 3 písm. d) IZ. Nejedná se o vrácení dispozičního oprávnění dlužníkovi v plném rozsahu. Dlužník je dále na svém dispozičním oprávnění limitován. V tomto

20. října 2015]. Dostupné na < http://insolvencni-zakon.justice.cz/downloads/vykladove_stanovisko_01_2008.pdf>.

⁸⁹ K povaze institutu neúčinnosti viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. října 2008, sp. zn. 2 VSPH 90/2011-44

⁹⁰ KOTOUČOVÁ: *Zákon...*, s. 744

⁹¹ RICHTER: *Insolvenční...*, s. 225

případě lze rozdělit částečné omezení, které přetrvávají na ty, které vznikají ex lege a na ty které konstitutivně určuje insolvenční soud (fakultativní).

První kategorií jsou omezení uvedená v ust. § 330 odst. 2 a 3 IZ. Zákon nám nenabízí vyčerpávající výčet právních jednání, pouze obecně nastavuje kritéria, podle kterých jsou jednotlivé úkony hodnoceny. Jedná se o právní jednání, které má z hlediska nakládání s majetkovou podstatou a její správou zásadní význam, v odst. 3 výše uvedeného ustanovení se pak za tyto jednání považují jednání, jejichž důsledkem se významně změni hodnota majetkové podstaty nebo postavení věřitelů anebo míra uspokojení věřitelů. V praxi se může jednat např. o prodej podniku nebo jeho části bez souhlasu věřitelského výboru. Český zákonodárce omezuje dispoziční oprávnění dlužníka v podobě, která svoji povahou dlužníkovi připomíná, že již nenakládá s majetkem společnosti, ale je nyní pouze jejím správcem, kde jeho hlavním úkolem do schválení reorganizačního plánu je udržet hodnotu podniku.

Takto obecné pravidlo zákonodárce zvolil, dle mého názoru, z důvodu, že se chtěl vyhnout tvrdosti zákona (při taxativním výčtu), neboť při takových jednáních je nutné vzít v potaz celou kapitálovou strukturu vlastníka, resp. jeho celé spektrum aktiv a pasiv a hodnotit jak velký zásah (zásah ve smyslu ust. § 330 odst. 3 IZ) dané právní jednání může způsobit. Je nutné konstatovat, že se jedná o hledisko, které je přímo svázané se stavem a povahou dlužníkovy podniku. Čistě prakticky, co u jednoho dlužníka může znamenat prodej nemovitosti jednání v rozporu s ust. § 330 odst. 2 IZ, pro jiného dlužníka se může jednat o běžnou správu. V případě, že by dlužník chtěl překročit vymezený rámec v ust. § 330 IZ je nutné, aby oproti předchozí fázi se svým požadavkem obrátil na věřitelský výbor, který o takovém právním jednání může rozhodnout.

Z mého pohledu tuto pravomoc český zákonodárce zvolil logicky a správně. Nabízí se k této pravomoci dva subjekty a to insolvenční soud anebo insolvenční správce. Jednání, které spadá mimo rámec uvedený v ust. § 330 IZ má značný vliv na chod dlužníkovy podniku a tudíž i na možnou míru uspokojení věřitelů. Jedná se o otázku, která v sobě mimo právních otázek obsahuje i otázky ekonomického charakteru. Za situace, kdy se český zákonodárce nemůže opřít o zkušené insolvenční soudce a správce je na místě tuto pravomoc přenechat právě věřitelskému výboru.

Druhou kategorií - fakultativní se rozumí postup dle ust. § 332 IZ, tedy omezení, které může uložit insolvenční soud jak na návrh insolvenčního správce, věřitelského výboru, tak i bez návrhu. Zákon nijak nespécifikuje, o jaké omezení se

může jednat a je plně v pravomoci insolvenčního správce, věřitelského výboru anebo samotného insolvenčního soudu jaké omezení zvolí. Je nutné podotknout, že se nejedná o absolutní libovůli a dle ust. § 332 IZ insolvenční soud může toto učinit pouze v zájmu věřitelů. Dále posledně zmíněné ustanovení demonstrativně uvádí, že se jedná zejména o ty situace, kdy dlužník sleduje nepoctivý záměr nebo zde existují pochybnosti o odborné způsobilosti dlužníka, resp. člena jeho statutárního orgánu. Posledně zmiňované může nastat zejména za situace, kdy to byl právě dlužník nebo jeho statutární orgán, kterého jednání bylo hlavním důvodem pro úpadek.

Dispoziční oprávnění nebo jenom jeho část, v rozsahu v jakém bylo omezeno, následně ze zákona přechází na insolvenčního správce.⁹²

Mimo výše uvedené je nutné uvést další omezení dlužníka uvedené v ust. § 333 IZ, které se netýká přímo jeho dispozičního oprávnění ve vztahu k majetkové podstatě, ale spíše k samotné tvorbě jeho vůle. Působnost valné hromady vykonává insolvenční správce. Důvodem k tomu je skutečnost, že v případě ponechání pravomoci by mohlo dojít k zablokování celého reorganizačního řízení prostřednictvím společnických žalob.⁹³ Vznikla potřeba přenechat tuto působnost nestrannému subjektu, neboť i ve věřitelském výboru mohou existovat rozdílné názory na samotný způsob řešení úpadku dlužníka. Jiný názor budou mít na řešení úpadku dlužníka originální věřitelé a jiný názor na způsob řešení úpadku budou mít věřitelé, kteří své pohledávky nabyly postoupením často za mnohonásobně nižší ceny než je nominální hodnota jejich pohledávek. Z toho důvodu lze soudit úpravu jako zdařilou, že volba padla právě na insolvenčního správce.

6.2. Americká úprava dispozičního oprávnění

Americká úprava v tomto ohledu vyznává stejnou filosofii jako česká právní úprava a dává dlužníkovi onu druhou šanci napravit své chyby. Chapter 11 stanovuje, že v případě reorganizačního řízení se stává dlužník osobou oprávněnou disponovat s majetkovou podstatou, jedná se o institut zvaný „Debtor in Possesion“ (DIP). DIP je dlužník,⁹⁴ jenž v rámci insolvenčního řízení vykonává činnosti insolvenčního správce dle ust. § 1101 (1) USBC.⁹⁵ Rozsah jeho práv a povinností k majetkové podstatě je v ust. § 1107 USBC stanoven jako stejný rozsah, který má insolvenční správce a

⁹² KOTOUČOVÁ: *Zákon...*, s. 1087

⁹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., s. 218

⁹⁴ Definici dlužníka nalezneme v ust. § 101 (13) USBC

⁹⁵ TABB.: *The Law...*, s. 85.

technicky jako insolvenční správce i vystupuje – role dlužníka se tedy dá popsat dvojím způsobem, a to jako dlužník qua dlužník a dlužník qua insolvenční správce⁹⁶. Americký zákonodárce zvolil cestu, kdy primárně vymezil pravomoc insolvenčního správce a následně do jeho role postavil dlužníka. Český zákonodárce zvolil cestu rozdílnou, kdy vymezil pravomoc dlužníka s dispozičním oprávněním, které případně může vykonávat insolvenční správce. Z výše zmíněného vyplývá, že americká úprava jasně dává najevo, že z hlediska loajality k věřitelům není rozdíl mezi tím, když je osobou s dispozičním oprávněním dlužník nebo insolvenční správce. Česká právní úprava v tomto ohledu je dle mého názoru nepřehledná.

Dlužníku s dispozičním oprávněním dle americké úpravy nenáleží veškeré pravomoci insolvenčního správce. Z jeho pravomoci je vyňata možnost přezkoumávat jednání učiněné dlužníkem, což je logické, neboť tímto vzniká střet zájmů a tudíž je tato pravomoc přenechána pouze insolvenčnímu správci nebo vyšetřovateli. Nemůže dojít k situaci, kdy se v jedné osobě budou kumulovat oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou a zároveň kontrolní pravomoc nad takovým jednáním. Konkrétně se jedná o ty povinnosti vyčtené v ust. § 1106 (a) a (2), (3) a (4) USBC, tedy přezkoumat/vyšetřit veškeré akty, chování, aktiva a pasiva a finanční situaci dlužníka, obchodní operace dlužníka a možnou vhodnost pokračování jeho byznysu a dále další významné pravomoci týkající se řízení nebo formulace reorganizačního plánu.

Na rozdíl od české úpravy společníci/akcionáři mohou vykovávat svá práva v rámci valné hromady. Působnost valné hromady není delegována na jiný subjekt a společníci/akcionáři mohou v průběhu reorganizačního řízení odvolávat a jmenovat statutární orgán dlužníka. Insolvenční soud, ale může příkazem toto právo omezit v případě, kdy by ze strany společníků/akcionářů hrozilo, že bude reorganizačního řízení ohroženo.⁹⁷

Lze konstatovat, že institut DIP sice v modifikované podobě zaveden i v českém právním řádu prostřednictvím ust. § 353 odst. 1 IZ. Insolvenční správce má spíše evidenční a kontrolní pravomoc a plní povinnosti vyplývající z ust. § 354 IZ nebo reorganizačního plánu. IZ však počítá s tím, že může dojít k úpravě resp. k přenosu jednotlivých práv a povinností z dlužníka na jinou osobu. Tento úkon

⁹⁶ TABB: *The Law...*, s. 1054.

⁹⁷ TABB: *The Law...*, s. 710

podmiňuje tím, že tento transfer práv a povinností musí být uveden již v reorganizačním plánu.

Jako koncepční rozdíl oproti české úpravě vidím ve volbě kontrolora nad právním jednáním ze strany dlužníka, které vybočuje z rámce stanoveného zákonem.⁹⁸ Opět můžeme vidět, že americký zákonodárce se opírá o své zkušené insolvenční soudce a v případech, kdy dlužník chce vybočit z rámce běžné správy podniku, musí notifikovat o svém úmyslu věřitele a nechat si takový postup schválit soudem. Je právě na konkrétním insolvenčním soudci, zda shledá takové právní jednání za jednání poškozující věřitele či nikoliv. Důležitou roli v takové diskreci jistě budou hrát argumenty předložené ze strany dlužníka a jeho věřitelů. Nicméně český zákonodárce takovou variantu nezvolil a namísto toho nechal rozhodování o právních jednáních mimo rámec správy svěřené zákonem na věřitelském výboru. Jeví se, že v americké úpravě v tomto ohledu má dlužník větší svobodu, resp. není mu odebráno právo na to, aby o jeho jednání rozhodl nestranný subjekt. Chápu, ale i postup českého zákonodárce, který při tvorbě úpravy insolvenčního práva se nemohl spolehnout na kvalitní aparát insolvenčních soudců, kteří by byli schopni posoudit mimo právních otázek i otázky ekonomické.

Obecný dohled nad jednáním dlužníka s dispozičním oprávněním vykonává v americké úpravě věřitelský výbor. Pravomoc, která je dána v českém právním prostředí insolvenčnímu správci je v tomto případě na straně věřitelského výboru. Jedná se o logickou variantu, neboť, jak již bylo zmíněno v reorganizačním řízení dle americké úpravy, není obligatorní přítomnost insolvenčního správce. Takto nastavený model může fungovat u velkých reorganizací, kde investovaný čas ze strany věřitelského výboru do dohledu nad dlužníkem je v konečném důsledku pro věřitele výhodný z hlediska výše jejich závazků. U malých konkurzů může dojít k situaci, kdy vzhledem k výši pohledávek nechce žádný z věřitelů investovat čas do dozoru dlužníka s dispozičním oprávněním. Pokud bych přirovnal dlužníkům podnik k jedoucímu autu a dlužníka jako řidiče takového vozu, počet pasažérů, kteří by dohlíželi, jak řídí vozidlo dlužník, bude úměrně stoupat s velikostí vozu, který dlužník řídí.⁹⁹ Česká úprava takovýto problém řešit nemusí, neboť si zvolila za dohlízející subjekt insolvenčního správce, který je povinen dohlížet stejnou mírou jak velké, tak i malé reorganizace. Americký zákonodárce problematiku pasivity ze strany

⁹⁸ § 363 (c) USBC

⁹⁹ WARREN: *Chapter ...*,s. 68

věřitelského výboru vyřešil institutem malých dlužníků. Český zákonodárce zvolil zase cestu ve formě velikostní vstupní brány.

Ne vždy se může stát, že dlužník zůstane v průběhu reorganizačního řízení osobou s dispozičním oprávněním. Ust. § 1104 USBC specifikuje podmínky, za kterých může být dispoziční právo dlužníka omezeno nebo odňato. Společným faktorem zmíněného ustanovení a alternativy v českém právním řádu v podobě ust. § 332 IZ je skutečnost, že může být DIP nahrazen insolvenčním správcem pouze v zájmu věřitelů. Americký zákonodárce vedle zájmu věřitelů taktéž užívá demonstrativní výčet důvodů, pro které by mohl být DIP nahrazen insolvenčním správcem. Český zákonodárce takto vyčerpávaje nečiní a jako demonstrativní důvody uvádí nepoctivé jednání nebo neodbornou způsobilost dlužníka.

Pro dlužníka s dispozičním oprávněním je takové ustanovení opravdovým strašákem, neboť důvodů, které by mohly vést k omezení jeho dispozičního oprávnění a jsou v zájmu věřitelů, mohou existovat stovky. Česká judikatura doposud jasně nevymezila mantinely takové úpravy a s ohledem na jistou podobnost můžeme se u americké úpravy nechat inspirovat. S trochou nadsázky tvrdím, že první takový případ bude za situace, kdy věřitel, insolvenční správce nebo i soud budou tvrdit, že je to právě management dlužníka, který uvedl podnik do insolvence a tedy nesplňuje podmínku odborné způsobilosti a měl by být zbaven nebo omezen na svých dispozičních právech ve prospěch insolvenčního správce. V tuto chvíli, dle mého názoru, musí insolvenční soud zastat názor, že filosofií reorganizace je dát dlužníkovi druhou šanci a v souladu s touto filosofií by měl dlužník dostat šanci opravit chyby, které napáchal v minulosti.¹⁰⁰ Tedy samotná skutečnost, že to byl právě management dlužníka, který uvedl společnost do úpadku, by neměla být důvodem pro omezení dispozičních oprávnění.¹⁰¹

Právě skutečnost, že soud takto může učinit ve prospěch věřitelů, otevírá dveře již zmíněnému množství případů. Může se tak jednat i o situace, kdy bude současný management dlužníka nahrazen insolvenčním správcem právě z důvodu napětí mezi pracovníky a management dlužníka.¹⁰² Bude-li v zájmu věřitelů, aby management nevykonával svá práva, nevidím důvod, proč by soud takto rozhodnout nemohl.

¹⁰⁰ TABB: *Bankruptcy...*, s 712

¹⁰¹ WARREN: *Chapter...*, s. 56

¹⁰² WARREN: *Chapter...*, s. 56

6.3. Britská úprava dispozičního oprávnění

Britský zákonodárce zvolil odlišnou cestu, než lze vidět u české nebo americké úpravy. Úprava v oblasti dispozičního oprávnění k majetkové podstatě reflektuje vyznávanou filosofii britského zákonodárce. Jedná se o postoj, že ti, kteří dovedli společnost k úpadku, nemají mít oprávnění k pokračování v jejím chodu.¹⁰³ Částečným odrazem takové filosofie je i je předpoklad úpadku nebo hrozícího úpadku. Reorganizace v této podobě je pro dlužníka až poslední záchrannou brzdu, kdy management dlužníka absolutně selhal v řešení finanční krize. Britská úprava přiznává dispoziční oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou insolvenčnímu správci. Tomu je taktéž přizpůsoben u způsob započetí reorganizačního řízení, a to tak, že je nejprve jmenován jedním ze stran nebo ze strany soudu insolvenční správce. Tento přístup přirozeně odrazuje management dlužníka k řešení úpadku touto cestou a je možné, že i toto může za jistou nepopularitu reorganizace v britské právní úpravě.¹⁰⁴ Zajímavostí, že v americké úpravě jsou čitelné tendence nahradit DIP insolvenčním správcem a naopak se v Británii diskutuje skutečnost, zda dispoziční oprávnění nemá zůstat dlužníku. Může být tedy konstatováno, že se tyto dva modely, dvě různé filosofie sbližují.¹⁰⁵

Insolvenční správce se nestává statutárním orgánem společnosti, jedná spíše jako agent společnosti¹⁰⁶ a jeho vztah k insolvenčnímu soudu se dá charakterizovat tak, že insolvenční správce je úředníkem insolvenčního soudu bez ohledu na to, kdo navrhl jeho jmenování.¹⁰⁷ Skutečnost, že insolvenční správce je ve vztahu úřednickém k insolvenčnímu soudu samo osobě implikuje vysoké standardy na jednání správce. Úředník insolvenčního soudu (insolvenční správce) by se měl chovat čestně a spravedlivě a jako slušný čestný muž by si neměl ponechat peníze, o kterých si myslí, že by nebylo čestné si ponechat.¹⁰⁸ V obdobném postavení je i dlužník, resp. management dlužníka, který musí svoji loajálnost rozšířit o věřitele a nemůže logicky nakládat s majetkovou podstatou dlužníka, jako kdyby se jednalo o majetek dlužníka. Management dlužníka je v tomto smyslu taktéž agent, nebo chcete-li správcem transformovaného majetku dlužníka do majetkové podstaty.

¹⁰³ FINCH: *Corporate...*, s. 295

¹⁰⁴ GOODE: *Principles...*, s. 295

¹⁰⁵ GOODE: *Principles...*, s. 395

¹⁰⁶ GOODE: *Principles...*, s. 453

¹⁰⁷ WEISGARD: *Company...*, s. 260

¹⁰⁸ In re South West Car Sales (in liquidation), [1998] BCC 163, Ch D

Stejně ani statutární orgány společnosti neztrácejí svoje postavení v organizaci společnosti, ale pouze je jim odejmuta určitá část pravomocí. V české právní úpravě vymezuje rozsahu dispozičního oprávnění dlužníka nebo insolvenčního správce k majetkové podstatě ust. § 330 odst. 2 IZ. Alternativu v britském IA lze najít právě v ust. § 59 odst. 1 Schedule B1 IA, které stanoví, že „*Insolvenční správce může dělat cokoli nutného nebo účelného pro řízení záležitostí, obchodu nebo pro nakládání s majetkovou podstatou*“. Může se zdát, že oproti české úpravě má osoba s dispozičním oprávněním v britském modelu bezbřehé postavení tedy, že může činit veškeré úkony, které se jí zlíbí. Není tomu tak. Insolvenční správce a jeho dispoziční oprávnění je vymezeno mnohem konkrétněji než dispoziční oprávnění v české právní úpravě.¹⁰⁹ Velice důležitá pravomoc ve vztahu k reorganizaci je pravomoc pokračovat v byznysu dlužníka, resp. pravomoc řídit jeho podnik.

Velký rozdíl je v otázce, kdo je oprávněn volit a odvolávat členy statutárního orgánu společnosti. V české úpravě obecně vykonává působnost valné hromady insolvenční správce, neboť se v ekonomickém slova smyslu mění vlastnictví dlužníka.¹¹⁰ Nepřísluší mu právo odvolávat a volit členy statutárního orgánu, které je ponecháno valné hromadě případně věřitelskému výboru.¹¹¹ Postavení insolvenčního správce v britské právní úpravě je mnohem silnější a nelze se udivovat, že v této otázce mu přiznal britský zákonodárce právo volit a odvolávat členy statutárního orgánu společnosti.

Obdobně jako v české úpravě musí existovat subjekt, který bude vykonávat dohled nad jednáním osoby s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě. Z povahy britské úpravy zejména z pojetí, že insolvenční správce je ve své podstatě úředníkem insolvenčního soudu je logické, že dohled nad jeho činností vykonává právě insolvenční soud. Postavení insolvenčního soudu z hlediska oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou je tak silné, že může nařizovat úkony insolvenčnímu správci v souladu s ust. § 68 IA Schedule B1. Insolvenční správce může v zásadních situacích, zejména v případě, kdy zde existuje jistý rozpor mezi zamýšleným jednáním ze strany insolvenční správce a stanoviskem věřitelského výboru své zamýšlené jednání nechat schválit insolvenčním soudem.¹¹²

¹⁰⁹ Viz Schedule 1 IA

¹¹⁰ RICHTER: *Insolvenční...*, s. 388

¹¹¹ Viz ust. § 333 IZ

¹¹² Ust. § 63 Schedule B1 IA

Věřitelé nemají pravomoc napadnout planost činěných právních jednání ze strany insolvenčního správce, ale mají možnost obrany ve formě návrhu na odvolání insolvenčního správce. Ust. § 74 IA Schedule B1 jasně specifikuje důvod, na základě kterého může věřitel podat příslušný návrh. Důvodem mohou být pouze skutečnosti, že insolvenční správce jednal nebo jedná nespravedlivě a to má za důsledek újmu konkrétnímu věřiteli.

Důkazem skutečnosti, že insolvenční soud oproti české úpravě hraje v reorganizačním řízení hlavní roli je ust. § 88 Schedule B1 IA. To stanoví, že insolvenční soud má pravomoc odvolat z funkce insolvenčního správce. Tato pravomoc není nijak podmíněna ani nijak legislativně omezena, nicméně právě judikatura se snaží takovou pravomoc soudů korigovat. Nicméně neukládá povinnost insolvenčnímu soudu insolvenčního správce odvolat jen na základě skutečnosti, že nemá dostatečnou důvěru ze strany věřitelů. Soud takovou skutečnost ve svém rozhodnutí musí zohlednit, ale není jí vázán.¹¹³ Musí se jednat o závažnější porušení jeho práv a povinností.

Z mého pohledu přináší britský model dispozičního oprávnění 2 kontrolní mechanismy nad osobou s dispozičním oprávněním. Jednu kontrolu vykonává soud a druhou kontrolu věřitelský výbor prostřednictvím svých návrhů. V českém právním prostředí kontrolu obecně vykonává insolvenční správce a v případě pochybení ze strany dlužníka, je možnost jeho pravomoc omezit nebo ho pravomocí zbavit. V obou úpravách se reflektují filosofie, které jednotlivý zákonodárci zastávají. Nicméně je opět vidět, že se britský zákonodárce může spolehnout právě na své zkušenosti insolvenčního soudce včetně insolvenčních správců. V českém právním prostředí je spousta pravomocí, které vykonává v britské právní úpravě soud nebo insolvenční správce, přenesena na věřitelský výbor. Pro českou úpravu v tomto ohledu mohu konstatovat, že je značně zeslabené postavení insolvenčního správce a insolvenčního soudu a značně zesílená pozice dlužníka a věřitelů. Britská právní úprava z mého pohledu je velice brutální k dlužníkovi a připomíná spíše nucenou správu.

¹¹³ Clydesdale Financial Services Ltd v Smailes [2009] EWHC 1745, Ch

7. Tvorba a schválení reorganizačního plánu

7.1. Tvorba reorganizačního plánu v české úpravě

Legální definici reorganizačního plánu nám poskytuje ust. § 338 odst. 1 IZ, které uvádí, že „reorganizační plán vymezuje právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace, a to na základě opatření sledujících ozdravení provozu dlužníkovy podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli.“ „Reorganizační plán lze obrazně přirovnat k jakési globální dohodě o narovnání mezi věřiteli a dlužníkem, která podléhá schválení soudem a na základě které dochází zpravidla k zániku dosavadních závazků dlužníka vůči věřitelům a k zániku práv třetích osob k majetku v podstatě za současného vzniku závazků nových, které mají být za podmínek dle reorganizačního plánu při dodržení stanoveného harmonogramu zpravidla postupně uspokojovány.“¹¹⁴

S ohledem na skutečnost, že právě dlužník je osobou, která má nejsilnější zájem na tom, aby jeho podnik byl zachován jako going concern a je primárně osobou s dispozičním oprávněním, má dle ust. § 339 IZ přednostní právo sestavit reorganizační plán a to i za situace, že návrh na povolení reorganizace podal některý z přihlášených věřitelů. Jedná se o právo nikoliv o povinnost. Dlužník je oprávněn dle ust. § 329 odst. 1 IZ vzdát se svého přednostního práva sestavit reorganizační plán prostřednictvím oznámení insolvenčnímu soudu nebo může být jeho oprávnění odebráno věřiteli v souladu s ust. § 339 odst. 3 IZ.

Dlužník má na výběr, zda reorganizační plán předloží současně s návrhem na povolení reorganizace anebo ve lhůtě 120 dnů od rozhodnutí o povolení reorganizace dle ust. § 339 odst. 1 IZ. Insolvenční soud má právo zmíněnou lhůtu prodloužit a to o nejvíce 120 dnů.

V případě, že své oprávnění sestavit reorganizační plán nevyužije dlužník, následuje postup dle ust. § 339 odst. 6 IZ. Tedy, schůze věřitelů rozhodne o osobě, která je oprávněna sestavit reorganizační plán nebo takovou osobu určí soud v souladu s ustanovením z předchozí věty.

Je nejisté, zda insolvenční správce jmenovaný insolvenčním soudem může být oprávněn sestavit reorganizační plán. Zákon nijak tuto možnost nevylučuje ale ani explicitně nezmiňuje. Prostor pro oprávnění insolvenčního správce vnímám právě

¹¹⁴ HOLEŠÍNSKÝ, Petr. STRNAD, Michal. Nové způsoby řešení úpadku dle IZ. *Právní rozhledy*. 1/2008. s.10

v ustanovení § 339 odst. 6 IZ, kdy se dlužník dobrovolně vzdá svého práva přednostně sestavit reorganizační plán (na základě odst. 2 nebo 4 téhož ustanovení) nebo mu právo zaniklo rozhodnutím insolvenčního soudu a je volba osoby pro sestavení reorganizačního plánu přenechána volbě na schůzi věřitelů. Dle mého názoru může schůze věřitelů určit právě insolvenčního správce, který může plán sestavit.¹¹⁵ Reorganizační plán se bude lišit v závislosti, z jakých rukou vyjde. Je logické, že osoba, která sestavuje reorganizační plán má velký vliv na to, jak bude reorganizace dále pokračovat. V případě sestavení reorganizačního plánu ze strany dlužníka lze očekávat, že distribuce majetku nebo finančních prostředků k věřiteli bude trvat déle než v případě, kdy by věřitelé sestavovali reorganizační plán. Zájem věřitelů je obdržen v co nejkratší době, co největší uspokojení svých pohledávek.¹¹⁶ Případná motivace insolvenčního správce v tomto ohledu by měla být právě motivací neutrální z hlediska jeho postavení. Na druhou stranu si nedovedu představit situaci, kdy by věřitelský výbor pověřil insolvenčního správce k sestavení reorganizačního plánu bez předběžné znalosti jeho záměru, jak postaví reorganizační plán.

Exkluzivní právo dlužníka k sestavení reorganizačního plánu může být dlužníkovi odejmuto. Dispozici k takovému kroku zákon přiznává věřitelskému výboru, který může rozhodnout, že dlužník toto právo pozbývá. Bude se, dle mého názoru, jednat zejména o reorganizace započaté ze strany věřitelů, kdy již v rané fázi reorganizace bude dlužníkovi odejmuto dispoziční oprávnění a z hlediska integrity procesu bude výhodnější, aby plán sestavili věřitelé či osoby jimi určené. Věřitelský výbor takto rozhodne zejména při hlasování o povolení reorganizace, nic mu však nebrání, aby takto rozhodl i později.¹¹⁷

Osoba, která sestavila reorganizační plán je povinna v souladu s ust. § 343 IZ podat zprávu o reorganizačním plánu, která musí informovat o skutečnostech uvedených v ust. 343 odst. 1 a 2 IZ. Náležitosti zprávy jsou určeny dle ust. § 25 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti ČR č. 311/2007 Sb. o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona. Z hlediska způsobu řešení úpadku, právní řád otevírá prostor pro kreativitu a nijak osobu oprávněnou pro sestavení plánu nelimituje. Jediným limitem ve vztahu ke

¹¹⁵ TOMÁŠEK, Narcis. *Oprávnění insolvenčního správce k sestavení reorganizačního plánu*. [online]. elaw.cz, 25. března 2014 [cit. 20. dubna 2015] dostupné na <<http://www.elaw.cz/clanek/opraveni-insolvenčního-správce-k-sestaveni-reorganizačního-plánu>>.

¹¹⁶ WARREN: *Chapter...*, s. 136

¹¹⁷ HÁSOVÁ: *Insolvenční...*, s. 1099

způsobu reorganizace je skutečnost, že reorganizační plán musí být v souladu s právními předpisy platnými pro ČR.

Reorganizační plán musí mimo způsobu řešení reorganizace hlavně obsahovat rozřazení věřitelů do skupin, ve kterých budou ve stejné míře uspokojováni a ve kterých budou hlasovat o přijetí takového plánu. V tomto ohledu je extrémně důležité ust. § 337 IZ. Ve výsledku předkladatel reorganizačního plánu může vytvořit nespočet věřitelských skupin. Zmíněné ustanovení ukládá podmínku zřízení 3 obligatorních skupin věřitelů. Samotnou skupinou musí být každý zajištěný věřitel, dále jsou v jedné skupině společníci společnosti a dále věřitelé, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny. Může se stát, že i jeden věřitel s jednou pohledávkou může být ve více skupinách. Jedná se zejména o případy, kdy pohledávku věřitele kryje zajištění jen do určité výše. S tou částí pohledávky, která pozbývá zajištění, může věřitel vystupovat např. ve skupině nezajištěných věřitelů.¹¹⁸

Důvodem rozdělení věřitelů do skupin jsou jejich rozdílné zájmy, které se mohou reflektovat ve hlasování o reorganizačním plánu, zejména zájmy zajištěných a nezajištěných věřitelů. Z toho důvodu je nutné, aby osoba, která sestavila reorganizační plán, soustředila osoby s obdobnou motivací do jedné skupiny. Nejedná se o jediné kritérium, věřitelé v jedné skupině by se měli sdružovat na základě povahy jejich pohledávek, tedy měli by mít pohledávky s obdobnou právní povahou.

7.2.Schválení reorganizačního plánu v české úpravě

Předkládaný reorganizační plán musí projít dvou stupňovým schválením. Nejprve o reorganizačním plánu jedná schůze věřitelů. Samotné projednání reorganizačního plánu se odehrává na schůzi věřitelů, není-li dohodnuto jinak dle ust. § 344 IZ. Je nutné uvést, že hlasování probíhá v rámci jednotlivých skupin věřitelů. Schválený plán je právním dokumentem, který určuje finanční strukturu dlužníka a všech jeho závazků.¹¹⁹

V tuto chvíli se hlasuje o skutečnosti, zda věřitelé dle jednotlivých skupin dají šanci podniku dlužníka „přežít“. S ohledem na skutečnost, že největší zájem na přežití podniku může mít dosavadní management dlužníka, který bude většinou i osobou, která sestavila reorganizační plán, může dojít k situacím, kdy management nebo jakákoliv jiná osoba, bude záměrně působit na určité věřitele, kteří již v rané fázi reorganizačního řízení dají najevo svůj nesouhlas s reorganizací. Proti jednání, které

¹¹⁸ RICHTER: *Insolvenční...*,s. 402

¹¹⁹ TABB: *Bankruptcy...*,s. 767

svoji povahou může v jistém slova smyslu připomínat kupčení s hlasy, právě stojí ust. § 347 odst. 5 IZ.

Ve skupině věřitelů se dle ust. § 347 odst. 1 IZ rozhoduje tzv. duální většinou. „*Prostou většinou všech členů skupiny podle hlav a prostou většinou jmenovité hodnoty jejich pohledávek*“¹²⁰

Zákonodárce v otázce hlasování o reorganizačním plánu volí způsob, který je dle mého názoru velice příznivý pro dlužníka. Jmenovitou hodnotou pohledávky se rozumí jistina bez úroků přirostlých v průběhu insolvenčního řízení.¹²¹ Ust. § 347 odst. 4 IZ stanovuje, že skupina věřitelů, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny, se považuje za skupinu, která plán přijala. Tím se snaží zákonodárce zjednodušit proces reorganizace, kdy dává pravomoc hlasování o reorganizačním plánu pouze subjektům, které jsou reorganizačním plánem dotčeny, ale i nepřiznává pravomoc věřitelům, kteří jsou neutrální, ale mohou mít rozdílný pohled na způsob řešení reorganizace.¹²² Posledně zmíněné ustanovení hraje klíčovou roli v procesu schvalování reorganizačního plánu insolvenčním soudem.

Budou-li všichni věřitelé souhlasit s reorganizačním plánem, insolvenční soud je povinen zkoumat z hlediska kritérií uvedených v ust. § 348 odst. 1 IZ. Z dikce zmiňovaného ustanovení plyne, že soud ve schvalování reorganizačního plánu nehraje pouze formální roli a má široké pole působnosti. Z toho důvodu je nutné, aby insolvenční soudce byl v tomto směru řádně kvalifikovaný a kromě znalosti insolvenčního práva si byl jistý i v jiných oblastech práva¹²³, ale také poprvé je po insolvenčním soudci požadován jeho ekonomický úsudek.¹²⁴

V neposlední řadě z hlediska komparace je nutné zmínit samotné ust. § 348 odst. 2 IZ, které musí být pro jistý okruh věřitelů noční můrou a věřím, že při jeho aplikaci i pro některé insolvenční soudce. Zmíněné ustanovení zakotvuje pro americkou právní úpravu dobře známý institut nahrazení souhlasu skupiny věřitelů insolvenčním soudem.¹²⁵ Může, dle podmínek uvedených v citovaném ustanovení, dojít k situaci, kdy soud schválí reorganizační plán i přes nesouhlas většiny věřitelů a

¹²⁰ RICHTER: *Insolvenční...*, s. 407

¹²¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28.července 2009, sp.zn. 1 VSPH 343/2009 – b- 103

¹²² KOTOUČOVÁ: *Zákon...*, s. 827

¹²³ Insolvenční soudce musí dle ust. § 348 odst. 1 písm. a) IZ mimo jiné posoudit zákonnost transakcí skrývajících se pod reorganizačním plánem, ale také např. konformitu rozřazení věřitelů do skupin s insolvenčním právem.

¹²⁴ Viz ust. § 348 odst. 2 poslední věty.

¹²⁵ Anglicky cram-down

to v případě, že dospěje k názoru, že je tento postup nejlepší z možných postupů.¹²⁶ Zakotvení tohoto institutu do českého právního řádu má za následek jistě skutečnost, že ze strany věřitelů, kteří nejednají ve shodě s dlužníkem, budou iniciovány takové kroky, které zbaví dlužníka jeho exkluzivního práva sestavit reorganizační plán. Pro dlužníka, dle mého názoru, takové ustanovení znamená částečné vyjmutí se z područí věřitelů a eliminaci pokusu věřitelů o snahu vysvětlit dlužníkovi jak má vést svůj podnik. Z hlediska praktického si dovedu představit, že aplikaci takového institutu, ze strany soudu, bude požadovat jistou dávku odvahy, neboť soudce nebude zkoumat pouze právní otázky, ale také otázky ekonomického rázu. Je na odvaze, zda si dílčí otázky insolvenční soudce odpoví sám, anebo své stanoviska podpoří znaleckými posudky. Z mého hlediska lze doporučit posledně zmíněný postup.

Ryze teoreticky lze, dle mého názoru, na aplikaci tohoto institutu, resp. judikatury k tomuto ustanovení pozorovat stoupající či klesající úroveň insolvenčních soudců a následně *de lege ferenda* zapřemýšlet, zda již nenastala doba, kdy mohou být některé pravomoci přeneseny na insolvenční soud.¹²⁷

V ust. § 348 odst. 1 písm. d) IZ nalezneme tzv. test nejlepšího zájmu¹²⁸, který dle mého názoru jasně dává najevo, že reorganizace je sice sanační forma řešení úpadku, ale to neznamená, že by měla jít na úkor věřitelů. Ustanovení jasně definuje pravidla pro další postup v reorganizaci v případě, že určitá skupina věřitelů s reorganizačním plánem nesouhlasí, kdy říká, že každý věřitel podle plánu získá plnění, jehož celková současná hodnota je ke dni účinnosti reorganizačního plánu stejná nebo vyšší než hodnota plnění, které by zřejmě obdržel, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem. Insolvenční soud má v prvním případě za úkol dle výše uvedeného vycházet ze dvou různých hodnot, které by se měli alespoň rovnat.¹²⁹

Lze uzavřít, že institut *cram-down* vyžaduje plnou úhradu nároku zajištěných věřitelů a obsahuje v sobě tzv. test nejlepšího zájmu pro nezajištěné věřitele.

¹²⁶ KOTOUČOVÁ: *Zákon...*, s. 829

¹²⁷ Např. v otázce přípustnosti reorganizace.

¹²⁸ Anglicky *best interest test*.

¹²⁹ Více k testu nejlepšího zájmu viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 VSPH 835/2011 –B – 269

7.3. Tvorba reorganizačního plánu v americké úpravě

„Konečným cílem případů spadajících do Chapter 11 je schválení reorganizačního plánu.“¹³⁰ Reorganizační plán, jak již bylo zmíněno výše, je kruciálním prvkem reorganizace. Jedná se o kombinaci kontraktu mezi dlužníkem a věřiteli a investicí do reorganizovaného podniku dlužníka věřiteli.¹³¹ Obdobně jako v české úpravě reorganizační plán nahrazuje původní závazky mezi věřiteli závazky novými od účinnosti reorganizačního plánu.

Americká právní úprava je v tomto směru postavena na stejném principu jako česká úprava, přiznává exkluzivní právo sestavit reorganizační plán dlužníkovi. Americká úprava se snaží motivovat dlužníky k využití institutu reorganizace tím, že jim dává onu druhou šanci napravit své chyby. V případě, že by tomu tak nebylo, dlužník by otálel, zda přistoupit na formu řešení úpadku vědouc, že nakonec ztratí nad podnikem kontrolu.¹³² Primárně americká úprava počítá s tím, že se sestavování reorganizačního plánu ujme dlužník, už jen z důvodu, že je to dlužník, kdo reorganizovaný podnik zná nejlépe. Dlužníkovi je obdobně ponechána fixní lhůta 120 dní od zahájení reorganizačního řízení k předložení plánu, která může být v odůvodněných případech prodloužena. Odůvodněné případy jsou zejména ty situace, kdy se jedná o extrémně velký podnik s mnoha věřiteli. S ohledem na skutečnost, že se v ČR nevyskytují podniky, které by se mohli rovnat svoji velikostí s podniky v USA, tedy reorganizace v USA mohou být z hlediska velikosti několásobně větší než reorganizace v ČR jsem toho názoru, že český zákonodárce nepřijal úpravu z USA, kdy insolvenční soud může dlužníkovi prodloužit lhůtu k předložení reorganizačního plánu o dalších 14 měsíců, právě z důvodu, že se v českém prostředí nenacházejí tak složité reorganizace jako v USA a v českém prostředí, by spíše docházelo ke zneužívání tohoto institutu. Český právní řád umožňuje prodloužení pouze o 4 měsíce. Obecně prodloužená lhůta má za efekt, jak v americké úpravě, tak dle mého názoru i v české úpravě, že čím déle reorganizační řízení trvá, tím více prostředků z majetkové podstaty je vyčerpáno a navíc věřitelům neběží žádné úroky, tím se zvětšuje motivace věřitelů k negociaci reorganizačního plánu s dlužníkem.¹³³

Jako další koncepční rozdíl vnímám, to že český zákonodárce přiznává věřitelskému výboru možnost, odebrat právo k sestavení reorganizačního plánu

¹³⁰ TABB: *The Law...*,s. 1098.

¹³¹ TABB: *The Law...*,s. 1098.

¹³² TABB: *Bankruptcy...*,s 768

¹³³ WARREN: *Chapter...*,s. 137

dlužníkovi. V americké úpravě věřitelský výbor takové právo nemá. Neznamená to, že věřitelé nemohou docílit toho, aby se dlužník s dispozičním oprávněním nedostal k exkluzivnímu právu sestavit reorganizační plán. Věřitelé toho mohou docílit cestou, že dlužníkovi odejmou jeho dispoziční oprávnění a „přizvou“ do reorganizačního řízení insolvenčního správce. Tím dosáhnout skutečnosti, že může sestavit reorganizační plán i jakákoliv jiná zúčastněná strana včetně insolvenčního správce.¹³⁴

Česká úprava eliminaci exkluzivního práva tímto způsobem nezná. Český zákonodárce ponechal na diskreci věřitelů, zda dlužníku oprávnění k sestavení reorganizačního plánu ponechá nebo ne, nehledě na skutečnost, zda v dřívějších fázích vykonával dispoziční oprávnění on anebo insolvenční správce. Dle mého názoru je velice nepravděpodobné, aby věřitelé ponechali dlužníkovi exkluzivní právo k sestavení reorganizačního plánu v případě, kdy by mu v dřívější fázi řízení bylo odňato dispoziční oprávnění z jakéhokoliv důvodu. Dovolím si hodnotit, že americká úprava v tomto ohledu je mnohem smyslnější už jen tím, že výslovně přiznává pravomoc insolvenčnímu správci sestavit reorganizační plán a lze usuzovat, že v případě, kdy vykonává dispoziční oprávnění insolvenční správce je na místě, aby mohl být on pověřen k sestavení reorganizačního plánu, neboť má jistě větší znalost o chodu a stavu podniku než kdokoliv z věřitelů. Naopak kladně hodnotím skutečnost, že se český zákonodárce nepustil cestou částečného chaosu, neboť v případě, že dlužník nemá oprávnění sestavit reorganizační plán nebo ho pozbyl, dle americké úpravy nastává stav, kdy přímo ze zákona jsou oprávněny výše uvedené osoby sestavit plán. Americký zákonodárce s největší pravděpodobností předjímá, že se strany mezi sebou domluví anebo jednoduše nechají při hlasování vybrat věřitelské skupiny, který z plánu je pro ně výhodnější. Český zákonodárce zvolil cestu jistoty, kdy jasně stanovil pravomoc rozhodnout o osobě, která sestaví reorganizační plán věřitelům nebo insolvenčnímu soudu a eliminoval možnost hlasovat o více jak jednom reorganizačním plánu.

Co se týče náležitostí reorganizačního plánu, tak i v americké úpravě je předkladatel povinen rozřadit věřitele do skupin. Kritéria pro zařazení věřitelů do jednotlivých skupin jsou ve své podstatě stejná, byť zákonodárci volí jiná slova. Americký zákonodárce normuje, že věřitelé mají být sdružováni do jednotlivých

¹³⁴ Viz ust. § 1121 (c) (1) USBC

skupin v případě, kdy jsou jejich pohledávky v podstatě stejné.¹³⁵ Tato podobnost je vnímána z hlediska priority jejich pohledávek a práva na uspokojení jejich pohledávek z hlediska majetku dlužníka. Americká úprava nenormuje obligatorní vytvoření skupin jako česká úprava. Postačí si s výše uvedenou definicí, kdy následně z podstaty vyplývá, že každý zajištěný věřitel musí tvořit samostatnou skupinu.¹³⁶

Nicméně palčivou otázkou, ve vztahu k rozřazení věřitelů do skupin pro účely hlasování o reorganizačním plánu je, zda mohou být věřitelé se stejnými pohledávkami rozřazení do více skupin. Judikatura amerických soudů je v této otázce nejednotná, ale lze konstatovat, že se shodla na skutečnosti, že skupiny nemají být vytvářeny pouze z důvodu umožnění schválení reorganizačního plánu, ale musí k tomu být dobrý obchodní důvod.¹³⁷ České soudy, dle mého názoru, zaujaly obdobný postoj, kdy jasně vymezily, že v případech, kdy mají být pohledávky obecných věřitelů uspokojeny ve stejné výši, není na místě tyto věřitele dále rozdělovat do rozdílných skupin. Rozdělení věřitelů připadá v úvahu pouze za situace, kdy by měla určitá skupina odlišné postavení než jiní nezajištění věřitelé.¹³⁸ Lze uvést, že oba právní systémy k této otázce přistupují stejně.

7.4. Schválení reorganizačního plánu v americké úpravě

Obdobně jako v české úpravě věřitelé hlasují v jednotlivých skupinách, do kterých jsou rozřazení reorganizačním plánem a následně reorganizační plán schvaluje insolvenční soud. Věřitelé, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny,¹³⁹ jsou sdruženi do jedné skupiny, přičemž se má za to, že tato skupina reorganizační plán přijala. V tomto panuje shoda mezi českou a americkou úpravou. V čem se, ale úpravy rozcházejí, je počet hlasů, které jsou potřeba k přijetí reorganizačního plánu v jednotlivých skupinách. V americké úpravě je reorganizační plán přijat skupinou věřitelů v případě, že pro něj ve skupině hlasovalo 2/3 věřitelů dle hodnoty pohledávek a zároveň nadpoloviční většina hlasujících věřitelů dle počtu pohledávek. Rozdíl oproti české úpravě je, že u první podmínky zákonodárce normuje nadpoloviční většinu a u druhé podmínky, která musí být splněna, se většina počítá ne podle počtu pohledávek ale podle počtu věřitelů. Česká úprava je, dle mého názoru, příznivější pro dlužníka. U první podmínky je jasně vidět zvýhodnění asi nejvíce. U

¹³⁵ Anglicky substantially similar

¹³⁶ TABB: *Bankruptcy...*, s 769

¹³⁷ TABB: *Bankruptcy...*, s 770

¹³⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. srpna 2010, sp. zn. 2VSOL 264/2010-B-175

¹³⁹ Americká úprava pro tyto pohledávky užívá pojmu unimpaired

druhé podmínky se, dle mého názoru, český zákonodárce snažil vyhnout situaci, kdy jeden věřitel bude vlastnit více pohledávek a tím i více hlasů, proto přistoupil k řešení volby podle počtu „hlav“.

Poté, co schválí skupiny věřitelů reorganizační plán, předkládají reorganizační plán insolvenčnímu soudu. Insolvenční soud následně zkoumá reorganizační plán z několika hledisek.

Český i americký insolvenční soud je povinen provést test proveditelnosti reorganizačního plánu. Jedná se o ust. § 1129 (a)(11) USBC a ust. § 148 odst. 2 IZ. Mám za to, že v české úpravě je insolvenční soud oprávněn přezkoumávat proveditelnosti reorganizačního plánu pouze za situace, kdy není splněna podmínka v ust. § 148 odst. 1 písm. c) IZ, tedy v případě, kdy plán není přijat všemi skupinami věřitelů. Domnívám se, že za situace, kdy je reorganizační plán schválen všemi skupinami insolvenční soud k takovému zkoumání nepřistoupí nebo přistoupit nemůže a to ani za předpokladu, že ad absurdum bude reorganizační plán prima facie neproveditelný. V americké úpravě má insolvenční soud tento test provést vždy. Může se zdát, že ze strany amerického zákonodárce došlo touto úpravou k zásahu do kontraktní svobody¹⁴⁰, neboť v případě konsenzuální reorganizace se jedná o dohodu mezi dlužníkem a věřiteli, kdy do této dohody může zasáhnout 3. subjekt, sice nestranný, který na základě nikoliv jiného právního názoru, ale na základě jiného podniko-ekonomického názoru rozhodne, že přes panovanou shodu, reorganizační plán neschválí. Dle mého názoru, by insolvenční soud neměl oplývat takovou vizionářskou pravomocí. Zvláště pak za situace, kdy věřitelé nebudou uspokojováni finančními prostředky, ale např. majetkovým podílem v nově vzniklé entitě.¹⁴¹

Dovolím si zde vyjádřit myšlenku, která doposud nebyla otestována praxí, a to, že k testu proveditelnosti může český insolvenční soud přistoupit i v případě konsenzuální reorganizace. Ponechávám stranou otázku, zda je to vůbec v zájmu. Ust. § 348 odst. 1 písm. d) IZ jasně normuje, že: *každý věřitel podle něj získá plnění, jehož celková současná hodnota je ke dni účinnosti reorganizačního plánu stejná nebo vyšší než hodnota plnění, které by zřejmě obdržel, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem, ledaže přijímající věřitel souhlasí s nižším plněním. Z hlediska*

¹⁴⁰ TABB: *Bankruptcy...*, s. 777

¹⁴¹ Pro postup, kdy jsou aktiva dlužníka přesunuty do nové entity, se v praxi užívá anglický pojem hive-down.

*pojmosloví zákonodárce užívá slova*¹⁴², které evokují jistou dávku spekulativnosti, kdežto ve vztahu k reorganizačnímu plánu, užívá pojem „získá“. Posledně zmíněný pojem obsahuje pravomoc soudu zabývat se proveditelností reorganizačního plánu za každé situace. Je-li v reorganizačním plánu jasně stanoveno, že věřitelé takovou hodnotu získají, není tím, dle mého názoru, podmínka splněna. Insolvenční soud může dospět k závěru, že reorganizační plán s takovým plněním sice počítá, ale není reálně možné plán splnit a tudíž, by věřitel obdržel větší hodnotu v případě, kdyby byl úpadek dlužníka řešen konkursem. Je otázkou, jakým směrem se vydá česká úprava, zda zvolí cestu dle amerického vzoru, přizná insolvenčnímu soudu zmíněnou pravomoc nebo se vydá cestou, kdy nechá v případě konsenzuální reorganizace proveditelnost reorganizačního plánu v rukou věřitelů. Nicméně jsem toho názoru, že česká úprava je v nynější podobě připravena na obě cesty.

Americké úpravě je velice známý institut cram-down, který funguje na stejné bázi jako jeho česká podoba. Jedná se o nahrazení souhlasu skupiny věřitelů insolvenčním soudem, kdy zákonodárce proti takovému zásahu do práv stanoví jisté limity na jejich ochranu. Institut cram-down vyžaduje plné uhrazení zajištěných věřitelů a obsahuje v sobě pravidlo absolutní přednosti¹⁴³ pro nezajištěné věřitele a společníky/akcionáře dlužníka.¹⁴⁴ Americká úprava stejně jako česká zahrnuje mezi věřitele společnosti i její společníky/akcionáře.

7.5. Tvorba reorganizačního plánu v britské úpravě

V anglické právní úpravě nenalezneme pojem reorganizační plán (reorganization plan) a ani není nijak specifikován. IA operuje s pojmem zpráva o patření (statement of proposal). Jedná se o souhrn opatření, které mají splnit účel reorganizace. V přítomném případě nelze vůbec hovořit o jakékoliv podobnosti s reorganizačním plánem v české úpravě. Reorganizační plán v britské úpravě není nadán pravomocí automaticky nahradit dosavadní závazky mezi dlužníkem a věřiteli za závazky nové. V ust. § 49 IA Schedule B1 zákonodárce uvádí, že insolvenční správce je povinen vypracovat zprávu o návrhu, který by splnila účel reorganizačního řízení. Přesto budu v této práci pro přehlednost užívat pojmu reorganizační plán.

Právo pro sestavení reorganizačního plánu přiznává britský zákonodárce výhradně insolvenčnímu správci. S ohledem na předchozí kapitoly se nejedná o žádné

¹⁴² Zřejmě obdržel

¹⁴³ Anglicky absolute priority rule

¹⁴⁴ TABB: *Bankruptcy*..., s. 780

překvapení. Oprávnění dle anglické úpravy nenáleží ani žádnému věřiteli. Veškerá pravomoc k sestavení reorganizačního plánu je soustředěna do rukou insolvenčního správce. Na první pohled se může zdát, že jsou věřitelé v tomto ohledu oproti české úpravě značně omezení. Je nutné úpravu vnímat v kontextu celé úpravy reorganizačního řízení. Insolvenční správce nemusí být jmenován insolvenčním soudem jako je tomu v české úpravě. Správce si mohou vybrat věřitelé a jmenovat ho věřitelé a to i v případě nekonsenzuální reorganizace.

Reorganizační plán musí přednést věřitelům způsob, jakým se dosáhne účelů reorganizačního řízení jasně specifikovaných v ust. § 3 Schedule B1 IA. Z toho jasně plyne i samotný funkční rozdíl mezi pojetím role insolvenčního správce v české a britské právní úpravě. V britské právní úpravě je insolvenční správce garantem reorganizačního řízení a nese na ramenu odpovědnost za to, zda budou splněny cíle samotné reorganizace. Ze zmíněno plyne, že insolvenční správce musí být vysoce kvalifikovaná osoba a samotný institut insolvenčního správce musí oplývat jistou dávkou důvěryhodnosti ze strany dlužníků a věřitelů. S ohledem na skutečnost, že právní úprava reorganizace ve Velké Británii není tak komplexní jako v ČR a většina pravomocí je soustředěna do rukou insolvenčního správce není k údivu, že na rozdíl od ČR je většina insolvenčních správců spíše ekonomy než právníky. Podíváme-li se na cíle reorganizace v britské úpravě, je evidentní, že je za potřebí spíše znalost podnikové ekonomie než znalost práva obecně. Není divu, že v případě, kdy způsob dosažení cílů má v rukou insolvenční správce, se bude spíše jednat o ekonoma, než-li o právníka.

Insolvenční správce musí přednést věřitelům reorganizační plán v co nejkratší lhůtě, nejdéle však ve lhůtě 8 týdnů od jeho jmenování.¹⁴⁵ Co se týče náležitostí reorganizačního plánu, jsou upraveny v § 2.33 IR. Mimo opatření, které jsou limitovány pouze jejich zákonností, může insolvenční správce dospět k názoru, že nejlépe lze naplnit účely reorganizace prostřednictvím institutu CVA. V tuto chvíli může vypracovat onu dohodu mezi věřiteli a dlužníkem, která se více podobá české úpravě reorganizačního plánu.¹⁴⁶

Reorganizační plán oproti české úpravě nemusí rozřazovat věřitele do skupin. Úprava je v tomto smyslu velice strohá a není nastavena ani částečně, aby ulehčila situaci dlužníka, je ryze orientována na věřitele. Koncepčním rozdílem mezi českou a

¹⁴⁵ Ust. § 49 IA Schedule B 1.

¹⁴⁶ CVA dohoda může být uvařena jak v průběhu reorganizace, tak v případě řešení úpadku konkursem.

britskou úpravou je, že v otázce, zda mají být společníci/akcionáři zahrnutí do reorganizačního plánu se dané úpravy rozcházejí, resp. zda se dají považovat za věřitele ve smyslu insolvenčního zákona. Otázkou je, zda si jednotlivé úpravy kladou za cíl zachránit byznys dlužníka anebo dlužníka samotného. Česká úprava se zařazuje společně s USA mezi země, které se snaží zachránit dlužníka, neboť věří, že finanční obtíže jsou výsledkem vnějších faktorů, které nemohl dlužník ovlivnit.¹⁴⁷ Britská právní úprava naproti tomu věří, že zájmem společnosti není zachovat dlužníka, ale jeho byznys.¹⁴⁸

7.6.Schválení reorganizačního plánu v britské úpravě

Obdobně jako v české úpravě nejdříve hlasují o reorganizačním plánu věřitelé, mezi které se neřadí společníci/akcionáři dlužníka. Jak již bylo naznačeno výše, nehlasují v rámci speciálně určených skupin, ale na schůzi věřitelů, kterou je insolvenční správce za tímto účelem povinen svolat. Věřitelé hlasují podle výše jejich pohledávek. Hlasování nečiní žádný rozdíl mezi zajištěnými nebo nezajištěnými věřiteli. Jednoduše řečeno, dlužník, kterého má pohledávku největší má logicky nejvíce hlasů. Tento věřitelsky orientovaný systém vkládá osud dlužníka do rukou jeho největších věřitelů bez rozdílu zajištění. Věřitelé na rozdíl od české úpravy mohou reorganizační plán modifikovat nebo ho schválit takový jak jim byl předložen insolvenčním správcem. Veškeré modifikace podléhají souhlasu insolvenčního správce. Nicméně je velmi doporučováno, aby insolvenční správce reorganizační plán vypracovával za konzultace s věřiteli.¹⁴⁹

¹⁴⁷ GOODE: *Principles...*,s.399

¹⁴⁸ GOODE: *Principles...*,s.397

¹⁴⁹ GOODE: *Principles...*,s. 468

8. Skončení reorganizace

8.1. Skončení reorganizace v české úpravě

*„Reorganizace může skončit buďto dobře (splněním plánu), nebo špatně (konverzí na konkurs)“*¹⁵⁰ Z citované věty lze usuzovat, že T. Richter ve své publikaci počítá se dvěma možnými způsoby konce reorganizačního řízení. Jedná se o přeměnu reorganizačního řízení v různých jeho fázích na konkurs za podmínek stanovených v ust. § 363 IZ a následně samotné splnění či částečné splnění reorganizačního plánu dle ust. § 364 IZ. Jako další, třetí, způsob jak může dojít ke konci reorganizace je skutečnost, kdy insolvenční soud zruší rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu z důvodů pospaných v ust. § 362 IZ.

Špatný konec reorganizace znamená rezignování na řešení úpadku dlužníka sanačním způsobem. Neznamena to, že by tím došlo ke skončení samotného insolvenčního řízení a bylo by nutné opět insolvenční řízení zahájit.

Zákonodárce chrání před podvodným jednáním dlužníka věřitele ust. § 362 IZ. Způsob, kterým zákonodárce chrání věřitele je dodatečné zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu v případě, že některému věřiteli byly poskytnuty zvláštní výhody nebo byl dlužník nebo jeho statutární orgán pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, kterým dosáhl schválení reorganizačního plánu nebo podstatně zkrátil věřitele. Jedná se o velký zásah do práv věřitelů i dlužníka a proto zákonodárce sahá po takové možnosti jen v extrémních případech.¹⁵¹ Insolvenční soud prostřednictvím ust. § 362 odst. 3 IZ vyhlásí jakousi nucenou správu, ve které rozhodne, jak se dále má naložit s podnikem dlužníka.¹⁵² Nejedná se přímé rozhodnutí o přeměně v konkurs. Dle mého názoru je teoreticky možné dále v reorganizaci pokračovat, resp. předložit a schválit nový reorganizační plán bude-li existovat vůle věřitelů k takovému počínu.

*„Institut přeměny reorganizace v konkurs představuje jeden ze způsobů skončení reorganizace, k níž může dojít pouze rozhodnutím insolvenčního soudu, přičemž podmínky pro toto rozhodnutí jsou taxativně vymezeny ve shora citovaném ustanovení (ust. § 363 IZ)“*¹⁵³ Insolvenční soud rozhodne o přeměně na konkurs bez návrhu zúčastněných stran. Dle mého názoru není vyloučeno, aby věřitelé nebo

¹⁵⁰ RICHTER: *Insolvenční...*, s. 427

¹⁵¹ HÁSOVÁ: *Insolvenční...*, s. 1131

¹⁵² KOTOUČOVÁ: *Zákon...*, s. 842

¹⁵³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. dubna 2012, sp. zn. 2 VSPH 1514/2011-B-49

insolvenční správce mohli insolvenční soud upozornit na existující podmínky pro přeměnu na konkurs. V praxi se může jednat o podmínky uvedené v ust. § 363 odst. 1 písm. e) nebo g) IZ. Jednotlivé důvody jsou již nadále komparovány v následující kapitole.

8.2.Skončení reorganizace v americké úpravě.

Obdobně jako v české úpravě se reorganizace přeměňuje za určitých podmínek na konkurs. Obdobou ust. § 363 IZ je v americké úpravě ust. § 1112 USBC, které stanovuje podmínky pro přeměnu reorganizace na konkurs. Porovnáme-li podmínky uvedené v ust. § 363 IZ a v ust. § 1112 USBC lze konstatovat, že se jedná o téměř totožné podmínky až na jisté odchylky. Právě tyto odchylky se pokusím v této kapitole analyzovat a porovnat hlediska funkčnosti jejich význam v americké ale i české úpravě.

Prvním markantním rozdílem je skutečnost, že stejně jako česká úprava, americká úprava umožňuje konverzi na konkurs na návrh dlužníka. Americká úprava obsahuje mimo podmínky, že reorganizace byla započata na návrh dlužníka i podmínku, že dlužníku nebylo odejmuto jeho dispoziční oprávnění k majetkové podstatě, resp. že dlužník je nadále DIP. Dle mého názoru je taková úprava logická. V případě, kdy je dlužníkovi odejmuto jeho dispoziční oprávnění a je přesunuto na insolvenčního správce, může dojít k situacím, kdy dlužník motivován negativními pocity z odejmutí jeho dispozičního oprávnění torpéduje celý proces reorganizace, protože nemusí souhlasit s kroky, které činní insolvenční správce. Za předpokladu, že věřitelé mají zájem řešit úpadek dlužníka reorganizací, i přes to, že reorganizaci navrhl dlužník, dostávají se v české úpravě do nerovného postavení s dlužníkem, který pouze tím, že návrh podal, má absolutní právo rozhodnout, zda řízení bude takto pokračovat. Stejně tak může držet v šachu věřitele, kteří mohou rozhodnout o odejmutí jeho dispozičního oprávnění. V situaci, kde reorganizace bude mít za následek mnohem vyšší uspokojení pro věřitele než konkurs, má dlužník velice silné vyjednávací postavení.

Dalším z mého pohledu zajímavým poznatkem v rozdílu mezi českou a americkou úpravou je možnost u americké úpravy přeměnit reorganizaci na konkurs v případě, že dojde ze strany dlužníka s dispozičním oprávněním k hrubému porušení jeho povinnosti při provozování podniku na návrh věřitele za současného splnění

podmínky, že taková přeměna bude v nejlepším zájmu věřitelů.¹⁵⁴ Český věřitel v českém reorganizačním řízení takovou možnost nemá. Jediná jeho obrana v případě, že dlužník jedná nekompetentně a jeho jednání je způsobilé způsobit věřitelům škodu nebo dokonce ohrozit plnění reorganizačního plánu je navrhnout zbavení dlužníka jeho dispozičních oprávnění ve prospěch insolvenčního správce. Byť se takové opatření může zdát jako dostačující, jsem toho názoru, že hrozba přeměnou na konkurs by měla za následek větší obezřetnost ze strany dlužníka a větší motivaci pro věřitele, kteří nesouhlasí s reorganizací a jejich souhlas byl nahrazen prostřednictvím institutu cram-down, tím, že budou vykonávat mnohem pečlivěji dohled nad dlužníkem. Kritická situace v tomto ohledu nastává ještě před účinností reorganizačního plánu, kde v běhu exkluzivní lhůty nelze s odkazem na nekompetentnost dlužníkovu managementu reorganizaci přeměnit na konkurs. V tuto chvíli souhlasím s názorem T. Richtera¹⁵⁵, aby zákonodárce doplnil úpravu o takové opatření dle amerického vzoru.

Ohledně podmínky nedostatečného pojištění majetkové podstaty v americké úpravě¹⁵⁶ mám rozporuplný názor. Chápu evidentní zájem věřitelů na tom, aby reorganizace nebyla narušena nepředvídatelnými událostmi, ale na druhou stranu nechápu, proč se taková podmínka nenachází pouze pro tu část řízení do účinnosti reorganizačního plánu. V návaznosti na reorganizační plán bych ponechal pouze na vůli zúčastněných stran, zda takovou podmínku v plánu obsáhnou či nikoliv, resp. zda podstoupí takový risk nebo si zvolí nákladnější, ale méně riskantnější cestu.

S ohledem na ust. § 1112 USBC a ust. § 363 IZ lze konstatovat, že zatímco americký zákonodárce se snaží vyčerpávajícím způsobem vymezit konkrétní podmínky pro přeměnu reorganizace v konkurs, český zákonodárce spíše volí podmínky obecnějšího charakteru jako je např. ust. § 363 odst. 1 písm. d). Dle mého názoru, jsou podmínky pro přeměnu reorganizace v konkurs nastaveny mnohem přísněji v americké úpravě.

8.3.Skončení reorganizace v britské úpravě

Britská úprava na rozdíl od české úpravy nepočítá pouze s dvěma možnostmi skončení reorganizačního řízení. Jedním z možných konců reorganizačního řízení je konec způsobený tím, že uplyne stanovená doba, na kterou byl insolvenční správce

¹⁵⁴ Viz . ust. § 1112 (b) USBC

¹⁵⁵ RICHTER: *Insolvenční...*, s. 428

¹⁵⁶ ust. § 1112 (4) (c)

jmenován. Reorganizační řízení začíná jmenováním insolvenčního správce a končí uplynutím lhůty, na kterou byl jmenován. Insolvenční správce je zpravidla jmenován na období 1 roku, ale insolvenční soud může za souhlasu věřitelů jeho mandát prodloužit. Britský právní řád dále nabízí následující cesty z reorganizace:

- Uzavření dohody CVA¹⁵⁷
- Uzavření dohody s věřiteli dle PT 26 Companies Act¹⁵⁸
- Uspokojením věřitelů¹⁵⁹
- Přeměnou v konkurs¹⁶⁰

Je znatelné, že britská právní úprava je mnohem rozmanitější, co se týče možných výstupních cest z reorganizace. Je to dáno tím, že britský model reorganizace je koncepčně pojímán rozdílně než v české úpravě. Pro účely této práce budu dále analyzovat pouze přeměnu reorganizace na konkurs, resp. zákonné podmínky pro tuto přeměnu.

V zásadě britská právní úprava zná dva modely přeměny reorganizace na konkurs. Jedna se o tzv. povinný konkurs¹⁶¹. Podmínky pro přeměnu reorganizace na povinný konkurs jsou uvedeny v ust. § 79 IA Schedule B1. Obdobně jako v české právní úpravě přísluší pravomoc rozhodnout o přeměně insolvenčnímu soudu. Insolvenční správce jmenovaný insolvenčním soudem může podat návrh na přeměnu do konkursu v případě, domnívá-li se, že insolvenční soud pochybil a společnost neměla být vpuštěna do reorganizace. Dále insolvenční správce může podat návrh na přeměnu v případě, že se domnívá, že objektivně nelze splnit účel reorganizace anebo mu byl takový úkol dán schůzí věřitelů. Insolvenční soud následně vydá rozhodnutí, kterým reorganizaci přemění na konkurs. Důvodem proč v britské právní úpravě existuje více důvodů pro přeměnu je fakt, že zde neexistuje předstupeň jako v české právní úpravě v podobě rozhodnutí o existenci úpadku.

Další a více častějším¹⁶² způsobem je tzv. věřitelský dobrovolný konkurs¹⁶³. Jedná se o institut upravený v ust. § 83 IA Schedule B1a je poněkud rozdílný od výše

¹⁵⁷ Ust. § 49 (3) (a) IA Schedule B1

¹⁵⁸ Ust. § 49 (3) (b) IA Schedule B1

¹⁵⁹ Ust. § 65 (3) IA Schedule B1

¹⁶⁰ Dle ust. § 83 IA Schedule B1 nebo dle ust. § 79 (4) (d) IA Schedule B1

¹⁶¹ Anglický výraz zní compulsory winding up

¹⁶² GOODE: *Principles...*, s. 473

uvedeného. O takové přeměně nerozhoduje insolvenční soud. Opět je ale společné to, že o takové kroku rozhoduje insolvenční správce. Ten může tento proces započít, jsou-li dle jeho názoru splněny kumulativně dvě podmínky. První podmínkou je, že zajištění věřitelé obdrželi plnění v plné výši, která jim náleží a za druhé bude možná distribuce zbývajících peněžních prostředků mezi nezajištěné věřitele. Žádost je následně insolvenčním správcem odeslána rejstříkovému soudu, že daná společnost vstupuje do konkursu.

Z hlediska české úpravy lze konstatovat, že britská úprava je diametrálně odlišná v otázce možných cest z reorganizace. Je to dáno tím, že celý proces reorganizace probíhá odlišně a je koncepčně jiný. Nicméně lze konstatovat, že insolvenční správce je pánem reorganizačního procesu až do poslední chvíle a dlužník nemá žádnou pravomoc zasahovat do rozhodnutí, jakým způsobem bude reorganizace prováděna a skončena. Dlužník jinými slovy předkládá na podnose svůj podnik a vkládá ho do rukou insolvenčního správce věřitelům, kteří jasně rozhodnou jakým způsobem naloží s aktivy dlužníka.

¹⁶³ Anglický výraz je creditor's voluntary winding up

9. Závěr

Obě komparované právní úpravy se společně s českou právní úpravou poskytují společnostem ve finančních obtížích sanační způsob řešení jejich úpadku. Jejich úpravy jsou přizpůsobeny místním možnostem a tak dochází k zásadním, ale i jemným rozdílům vůči české úpravě. Americká právní úprava, která sloužila jako vzor úpravě české je orientována na dlužníka a snaží se motivovat spíše dlužníky po sáhnutí na tuto volbu řešení úpadku než věřitele. Britská právní úprava je v zásadě opačného rázu a je ryze orientována na věřitele. Reorganizaci vnímá jako poslední sanační možnost řešení úpadku dlužníka. Mimo zmíněnou reorganizaci je britská právní úprava velice rozmanitá, co se týče neformální restrukturalizace. Z mého hlediska hodnotím velice kladně šíři nastavení sanačních možností, zvláště pak hybridní modely neformální restrukturalizace u britské právní úpravy.

V otázkách přípustnosti ani jedna z komparovaných úprav nevolí objektivní vstupní bránu. Úpravy se opírají o své zkušené insolvenční správce a soudce, kteří vystupují jako hlídači vstupní brány. Americká úprava problematiku časové a finanční náročnosti reorganizace pro malé podniky řeší rozdílnou úpravou pro tyto subjekty. Komparované úpravy se na rozdíl od české úpravy spoléhají na své zkušené insolvenční soudce, kteří působí v první fázi jako ochránci vstupní brány do reorganizace. V tuto chvíli musím konstatovat, že vzhledem k místním podmínkám, jsem toho názoru, že jiné východisko zákonodárce neměl a v tomto ohledu je nyní nastavený model funkčně správný.

Česká a americká úprava se v otázce předbalené reorganizace nijak neliší. Konceptně jsou pojímány stejně a snaží se uspořit čas a náklady zúčastněných stran v reorganizačním řízení tím, že ho zkrátí o co možná nejdélší dobu. U americké úpravy se mimo jiné tímto způsobem snaží dlužník vyhnout přítomnosti insolvenčního správce. Nastavení českého modelu předbalené reorganizace hodnotím jako správné a dle mého názoru splňuje vytyčené cíle.

Přesto, že česká a americká právní úprava vychází z předpokladu, že se počátkem reorganizačního řízení dochází ke změně vlastnictví majetku dlužníka, resp. reorganizace je způsob jak distribuovat majetek dlužníka mezi věřitele, tak přesto, že je společnost touto optikou věřitelů, nechává zákonodárce primárně tuto společnost řídit samotného dlužníka. Chápu, že se tím snaží motivovat zejména dlužníka a neodradit ho od řešení jeho úpadku tímto způsobem, otázkou je, zda je tento postup

efektivní. Ve Velké Británii je ražena filozofie, že není možné nechat u kormidla stejnou osobu, která zapříčinila úpadek společnosti. Přenechává se kontrola společnosti insolvenčním správcům, kteří hrají hlavní roli v reorganizaci dle britského modelu a dle mého názoru tento model je právě v souladu s raženou tezí, že zahájením reorganizačního řízení se mění vlastnictví k majetkové podstatě. Je skutečností, že právě ve Velké Británii vychází z reorganizace funkční podniky více než v zemích, které si kladou za cíl zachovat dlužníkův podnik.¹⁶⁴

Zatímco z hlediska sestavování reorganizačního plánu plní insolvenční soud v americkém a českém modelu spíše roli rozhodce mezi dlužníkem a věřiteli, v britské právní úpravě hraje zásadní roli. Jako zásadní rozdíl v obou úpravách vidím skutečnost, že výslovně přiznávají insolvenčnímu správci pravomoc sestavit reorganizační plán. Dle mého názoru, nevidím koncepční ani funkční důvod proč by insolvenční správce nemohl sestavit reorganizační plán. Vzhledem k výše uvedenému, musím konstatovat, že mi v české úpravě chybí přímé zmocnění insolvenčního správce pro sestavení reorganizačního plánu po vzoru komparovaných úprav.

Principy uplatňované v americkém modelu ve vztahu ke schvalování reorganizačního plánu jsou shodné s českými. Jako pozitivu vnímám skutečnost, že český zákonodárce nepřejal pravomoc insolvenčního soudu provést vždy test spravedlivosti ve vztahu k schvalovanému reorganizačnímu plánu a ponechal v případě shody onu spravedlnost na dohodě věřitelů s dlužníkem. Rozlišnost s britským modelem já dána skutečností, že insolvenční správce ani tak netvoří reorganizační plán, jako spíše předkládá opatření, kterými lze dosáhnout účelu insolvenčního řízení. Jako věřitelsky orientovaný systém vůbec nepočítá s žádnými skupinami ani s možností nahrazení souhlasu věřitelů a je ryze zaměřen na účel reorganizace.

Oproti české úpravě vidím jako dobré řešení situace přeměny reorganizace na konkurs v americké úpravě v případě závažného pochybení dlužníka s dispozičním oprávněním. Dle mého názoru se může česká úprava v tomto směru více inspirovat. Takovou úprava by v českém právním řádě byla prospěšná. Britská právní úprava počítá s úplně jinými možnými cestami z reorganizace, neboť zná mnohem více

¹⁶⁴ DAVYDENKO, Serge. FRANKS, Julian: Do Bankruptcy codes Matter? A Study of Defaults in France, Germany and the U.K. *The Journal Of Finance*. Vol. LXIII, NO.2, April 2008. s. 567

způsobů řešení úpadku dlužníka a komparovaná reorganizace není ani tak samým způsobem řešení úpadku jako prostředkem k jeho nalezení.

10. Bibliografie

10.1. Monografie

- WARREN, Elizabeth. *Chapter 11: Reorganizing American Businesses: Essentials*. 1st edition. New York: Aspen Publishers, 2008.
- RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, 472 s.
- TABB, Charles. *The Law of Bankruptcy*. New York: Thomson Reuters/Foundation Press, 2009.
- WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. vydání. Praha: Linde Praha, 2011.
- KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, 1122 s.
- JACSKON, Thomas. *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*. Washington: Beard Books, 2001.
- FLETCHER, Ian, *The law of Insolvency*. London: Sweet & Maxwell, 2009, 1103 s.
- FINCH, Vanessa. *Corporate insolvency law: perspectives and principles*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 643 s.
- GOODE, Roy. *Principles of corporate law*. 3rd edition. London: Sweet & Maxwell. 2011.
- TABB, Charles. BRUBAKER, Ralph. *Bankruptcy Law Principles, Policies, and Practice*. 2nd edition. New York: LexisNexis, 2006. 869 s.
- WEISGARD, Geoffrey. GRIFFITHS, Michael. *Company Voluntary Arrangements and Administrations*. 3rd edition. Bristol: Jordan Publishing. 2013. 431s.
- KISLINGEROVÁ, Eva. RICHTER, Tomáš. SMRČKA, Luboš a kol. *Insolvenční praxe v České republice. V období 2008-2013*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 143 s.
- HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck. 2014. 1504 s.

10.2. Odborné články

- (. *Právní rozhledy*, 2005, roč. 13, s. 731 – 735.
- ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Řízený konkurs a reorganizace – proaktivní řešení úpadku podniku. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 9. s.46.
- STRNAD, Michal. HOLEŠINSKÝ, Petr. Nové způsoby řešení úpadku dle insolvenčního zákona. *Právní rozhledy*. 1/2008, s. 7
- KOLESÁR, Pavel. HAVEL, Bohumil. Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 7, s. 202-207
- HOLEŠINSKÝ, Petr. STRNAD, Michal. Nové způsoby řešení úpadku dle IZ. *Právní rozhledy*. 1/2008. s.10
- DAVYDENKO, Serge. FRANKS, Julian: Do Bankruptcy codes Matter? A Study of Defaults in France, Germany and the U.K. *The Journal Of Finance*. Vol. LXIII, NO.2, April 2008. s. 567
- RICHTER, Tomáš. Chybějící článek řetězu: podpora neformální restrukturalizace v českém insolvenčním právu. *Obchodněprávní revue*. 11-12/2004, s. 311
- ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace?. *Bulletin advokacie*. 6/2010. s. 28

10.3. Internetové zdroje

- FEDER, Ben. *Sbaroo and Quiznos Serve Up Prepacked Cramdown*[online]. Bankruptcyawinsights.com, 28. května 2014 [cit. 10. října 2015]. Dostupné na <<http://www.bankruptcyawinsights.com/2014/03/sbaroo-and-quiznos-serve-up-prepackaged-cramdown-plans/>>.
- FOLEY, Douglas. VAN HORN, James. *Prepacks on the Rise in Chapter 11 Bankruptcies*. [online]. Mcquirewoods.com. srpen 2008. [cit. 10. října 2015]. Dostupné na <<https://www.mcquirewoods.com/news-resources/publications/prepacks.pdf>>

- EXPERTNÍ PRACOVNÍ SKUPINA PRO INSOLVEČNÍ PRÁVO. *Výkladové stanovisko č. 5 ze zasedání expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo.* [online]. justice.cz, 22. února 2011 [cit. 10.srpna 2014]. Dostupné na <http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/PF/uredni_deska/predpisy_PF/S_2-2010.pdf>.
- TOMÁŠEK, Narcis. *Oprávnění insolvenčního správce k sestavení reorganizačního plánu.* [online]. elaw.cz, 25. března 2014 [cit. 20. dubna 2015] dostupné na <<http://www.elaw.cz/clanek/opravneni-insolvencniho-spravce-k-sestaveni-reorganizacniho-planu>>.
- EXPERTNÍ PRACOVNÍ SKUPINA PRO INSOLVEČNÍ PRÁVO. *Výkladové stanovisko č. 1 ze zasedání expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo.* [online]. justice.cz, 22. února 2011 [cit. 20.října 2015]. Dostupné na <http://insolvenci-zakon.justice.cz/downloads/vykladove_stanovisko_01_2008.pdf>.
- EVROPSKÁ KOMISE. *Právní řád – Anglie a Wales.* [online]. ec.europa.eu, 5. května 2006 [cit. 2. května 2015]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_eng_cs.htm.

10.4. Judikatura

10.4.1. Judikatura českých soudů

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. listopadu 2011, sp. zn. 2 VSPH 1341/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.června 2015, sp. zn. 29 NSCR 50/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25.února 2010, sp. zn. VSPH 544/2009-P6-8
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. října 2008, sp. zn. 2 VSPH 90/2011-44
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28.července 2009, sp.zn. 1 VSPH 343/2009 – b- 103
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. srpna 2010, sp. zn. 2VSOL 264/2010-B-175

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. dubna 2012, sp. zn. 2 VSPH 1514/2011-B-49

10.4.2. Judikatura amerických soudů

- *In re Johns-Manville corp.*, 801 F.2d 60, (2nd Cir. 1986)

10.4.3. Judikatura britských soudů

- *In re Harris Simons Construction Ltd*, [1989] 1 WLR, Ch D
- *In re South West Car Sales (in liquidation)*, [1998] BCC 163, Ch D
- *Clydesdale Financial Services Ltd v Smailes*, [2009] EWHC 1745, Ch

10.5. Důvodové zprávy

- Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb
- Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb.

11. Abstrakt a seznam klíčových slov

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá komparací české právní úpravy reorganizace v rámci insolvenčního řízení s právní úpravou reorganizace v USA a Velké Británii. Nejprve je vymezena česká právní úprava, která je následně porovnávána s ostatními úpravami z hlediska její funkčnosti. Cílem této práce je zhodnocení nastavení modelu reorganizace v českém právním prostředí oproti úpravám ve Velké Británii a USA.

Klíčová slova

reorganizace, insolvenční správce, dlužník s dispozičním oprávněním, insolvenční soud, majetková podstata,

12. Abstract and key words

Abstract

The subject matter of this theses, is to compare Czech legal regulation of reorganization within insolvency process with legal regulation of reorganization in USA and in Great Britain. Firstly, is described legal regulation in mentioned states and after that is carried to comparation and to evaluation with respect to its function. The aim of this thesis is to evaluate the regulation of reorganization in Czech Republic against regulation in Great Britain and United States of America.

Key words

reorganization, administration, trustee, administrator, debtor in possession, bankruptcy court,